

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu / Japonská studia

Bakalářská práce

Kristýna Metličková

Subjektivita a složené partikule v japonštině

Subjectivity and compound particles in Japanese

Praha 2016

Vedoucí práce: Petra Kanasugi, Ph.D

Děkuji paní Petře Kanasugi za odborné vedení, trpělivost a cenné rady, které mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 29. června 2019

Kristýna Metličková

Abstrakt

Složené partikule jsou součástí rozsáhlé skupiny gramatických prostředků majících v japonštině potenciál vyjadřovat subjektivní hlas mluvčího. Tato práce analyzuje složené partikule s cílem prověřit subjektivní preference mluvčích při možnosti výběru ze dvou variantních partikulí a v případě, že tato možnost není. V práci jsou nejprve definovány složené partikule podle Juriko Sunakawy, která staví na výzkumu predikační teorie, v podobě, jakou jí dal Motoki Tokieda. Složené partikule jsou poté vztaženy k teoretickému rámci subjektivity a subjektivizace Elizabeth C. Traugott. V druhé části práce je korpusová analýza dvou významově podobných složených partikulí *ni šite wa, wari ni; dake ni, dake atte*; a nepárové *to mo naru to* s ohledem na lexikální okolí, zdrojové zastoupení a souvýskyt s indikátory subjektivity. Analyzovaná skupina partikulí se projevila jako kontextuálně specifická. Srovnáním podobných partikulí byly v užití zjištěny preference mluvčích, které se projevily nehledě na registr. Nepárové *to mo naru to* vykazovalo tendence pojit se na úzký okruh témat stejně jako partikule, které existují ve varietě.

Klíčová slova: Japonský jazyk, složené partikule, subjektivita, intersubjektivita, gramatikalizace, korpus.

Abstract

Compound particles are part of a wide group of grammatical devices in Japanese having the potential to express the subjective voice of the speaker. The thesis analyses compound particles with the goal to test subjective preferences of speakers in the case of having (or not having) possibility to choose from two similar particles. Firstly, the thesis deals with the definition of compound particles according to Yuriko Sunakawa, the successor to the “predicating theory” in its later form by Motoki Tokieda. Compound particles are then related to the theoretical framework of subjectivity and subjectivization by Elizabeth C. Traugott. In the second part, there is a corporal analysis of two semantically similar compound particles *ni shite wa – wari ni*, *dake ni – dake atte*, and a single *to mo naru to*, with regard to their contextual surrounding, cooccurrence with subjectivity indicators, and sources. The analysed group of particles was proven to be context specific. By comparing the usage of similar compound particles it was possible to pinpoint subjective preferences regardless of the register. The single *to mo naru to* showed tendencies to appear in a narrow range of topics similarly as the particles existing in a variety.

Keywords: Japanese language, compound particles, subjectivity, intersubjectivity, grammaticalization, corpus.

Obsah

ÚVOD	9
1 SLOŽENÉ PARTIKULE V JAPONŠTINĚ	11
1.1 PŘEDCHOZÍ VÝZKUM	11
1.2 POJETÍ SLOŽENÝCH PARTIKULÍ DLE JURIKO SUNAKAWY	12
1.2.1 Dělení složených partikulí	13
1.3 GRAMATIKALIZACE SLOŽENÝCH PARTIKULÍ	13
2 SUBJEKTIVITA	15
2.1 SÉMANTIZAČNÍ RÁMEC E. C. TRAU GOTT	15
2.1.1 Identifikace subjektivity a intersubjektivity	16
2.1.2 Konverzační implikatura jako projev sémantizace.....	17
2.1.3 Intersubjektivní užití složených partikulí.....	17
2.2 MOŽNOSTI URČENÍ MÍRY SUBJEKTIVITY	18
3 ANALÝZA SLOŽENÝCH PARTIKULÍ	20
3.1 METODOLOGIE A ÚVOD DO ANALYTICKÉ ČÁSTI.....	20
3.1.1 Vybraná skupina složených partikulí.....	20
3.1.2 Analyzovaná data	21
3.2 VYBRANÉ SLOŽENÉ PARTIKULE A JEJICH VÝKLAD V LITERATUŘE.....	22
3.2.1 <i>Ni šite wa</i>	22
3.2.2 <i>Wari ni</i>	22
3.2.3 <i>Dake atte</i>	24
3.2.4 <i>Dake ni</i>	24
3.2.5 <i>To mo naru to</i>	25
3.3 VÝSLEDKY KORPUSOVÉ ANALÝZY	27
3.3.1 Okolí složených partikulí	27
3.3.2 <i>Ni šite wa a wari ni</i>	27
3.3.3 Odlišení <i>dake ni</i> a <i>dake atte</i>	31
3.3.4 <i>To mo naru to</i>	35
3.4 VÝSLEDKY SE ZAMĚŘENÍM NA UKAZATELE SUBJEKTIVITY	36
4 ZÁVĚREČNÁ VYHODNOCENÍ.....	39
4.1 OPOZICE PODOBNÝCH SLOŽENÝCH PARTIKULÍ A PREFERENCE MLUVČÍCH	39
4.2 ZHODNOCENÍ METODOLOGIE	40
PŘÍLOHA 1: VÝBĚR RÁMCOVÝCH SLOV Z EXCERPOVANÉHO JAZYKOVÉHO MATERIÁLU	44

Úvod

Tato práce pojednává o subjektivitě ve vztahu k vybrané skupině složených partikulí (*dake ni, dake atte, wari ni, ni šite wa* a *to mo naru to*). Kategorie složených partikulí (*fukugódžoši*) je v japonštině kategorií poměrně novou a velice široce definovanou¹. Dle tradičního pohledu na stavbu věty je tato kategorie nositelem tzv. *modariti*², tedy subjektivního hlasu mluvčího. Pro svůj vznik složením z několika komponentů³ jsou mluvčí použitím složených partikulí schopni nuancovat výpověď daleko účinněji než např. s partikulemi jednoduchými. Velké množství složených partikulí navíc způsobuje, že se do různé míry navzájem významově překrývají. Vybraná skupina partikulí, jejíž analýzou se v této práci zabýváme, nese intuitivní význam „očekávání“. Dle předchozího výzkumu (viz Sunakawa 1987) dochází u složených partikulí k omezování produktivity v závislosti na jejich sémantizaci. Srovnáním užití významově blízkých složených partikulí budeme analyzovat preference mluvčích při výběru usouvstažňujících gramatických prostředků, které jsou projevem subjektivizace. Budeme sledovat tendence mluvčích spojovat složené partikule s kontexty určitého zaměření a čím se tyto kontexty vyznačují. Dále budeme zjišťovat, zda jsou ve způsobu specializace podobných složených partikulí pozorovatelné podobnosti.

Subjektivita v japonštině je velmi diskutovanou otázkou nejen na poli japonské lingvistiky, ale i za jejími hranicemi (viz Narrog 2012, Maynard 1993). Japonština je prezentována jako „jazyk, který přirozeně tíhne k subjektivnímu vyjádření“⁴. Tento názor může pramenit z faktu, že struktura japonštiny vyžaduje použití jazykových prostředků značících postoj mluvčího k obsahu promluvy či k výpovědi samotné, a proto je subjektivita v japonštině identifikovatelná snadněji než u jiných jazyků. Je proto s podivem, že literatura vztahující se specificky k problematice složených partikulí ve vztahu k subjektivitě zatím není k dispozici. Z větší části se jedná o studie, jejichž primárním účelem je popsat a porovnat rozdíly mezi významově blízkými sadami partikulí z hlediska pragmatiky, aniž by bylo usilováno o hledání odpovědí na příčiny jevů. Tato práce by proto mohla být krokem k podrobnějšímu studiu subjektivit v rámci japonských složených partikulí a podnětem k širšímu využití korpusové analýzy ve výzkumu těchto funkčních prostředků.

¹ Složené partikule jsou řazeny mezi gramatické (usouvstažňující) prostředky, tzv. *dži*, které poprvé definoval japonský filolog Jošio Jamada, jakožto lexikální kategorie se používá v téměř nezměněné podobě dodnes. Vnitřní dělení této skupiny slov je značně nejednotné, spadá sem široká škála lexikálních prostředků jako jsou např. koncové partikule, spojky, pomocná jména, různé složené konstrukce či výrazy, mimo jiné i složené partikule, někdy také příslovce.

² Japonská lingvistika dělí stavbu věty na propozici (*meidai*) a a prvek schopný vyjádřit subjektivní obsah (*modariti*), tj. subjektivní hodnocení, exprese psychologického postoje mluvčího k obsahu výpovědi, či vůči samotné výpovědi v čase promluvy.

³ Například spojením původně autonomních slov s funkčními prvky *dži*, případně spojením několika tzv. *dži* dohromady.

⁴ WATANABE, Minoru. O podstatě japonského jazyka. S. 108. Přeložila Zdeňka Švarcová.

V první části práce jsou shrnuty výsledky současného výzkumu složených partikulí (jejich charakteristické vlastnosti, funkce a další problematické rysy ať už z hlediska morfologie, sémantiky či syntaxe). Ústředním bodem této části je teorie Juriko Sunakawy, která složené partikule vztahuje k modalitě. Dále je uvedena teorie subjektivizace a intersubjektivizace tak, jak je definuje E. C. Traugott⁵, a která stojí na předpokladu, že pragmatika má zásadní vliv na vývoj jazyka. V praktické části práce je na získaném korpusovém materiálu analyzováno subjektivní užití dvou párů významově podobných složených partikulí (*ni šite wa – wari ni* a *dake atte – dake ni*) a jedné nepárové partikule (*to mo naru to*) z hlediska lexikálního okolí, spoluvýskytu s identifikátory subjektivity a zdrojového zastoupení. Výsledky analýzy jsou na závěr shrnuty v krátké diskuzi.

Jména japonských autorů uvádíme v českém pořadí, tj. křestní jméno následované příjmením. Překlady cizojazyčných textů do češtiny jsou mé vlastní, pokud není uvedeno jinak.

⁵ Traugott se subjektivitě a gramatikalizaci věnuje od 80. let po současnost (později i ve spolupráci s dalšími lingvisty jako Richard Dasher, či Paul Hopper), zaměřuje se však především na subjektivitu a gramatikalizaci v anglickém substrátu.

1 Složené partikule v japonštině

V první kapitole nastíníme předešlý výzkum a vysvětlíme, jaké závěry o japonských složených partikulích poskytuje Juriko Sunakawa. Na závěr se dotkneme gramatikalizace, která v souladu s neustálou jazykovou změnou probíhá na pozadí těchto gramatických prostředků.

1.1 Předchozí výzkum

V japonské lingvistice je zvykem pohlížet na partikule skrze tradiční dělení věty na plnovýznamové prostředky *ši* a usouvztažňující jednotky *dži*⁶. Složené partikule spadají do kategorie funkční skupiny složených usouvztažňujících výrazů, *fukugódži*, kam jsou řazeny společně např. s časovatelnými sufixy (*džodóši*), či citoslovci⁷. V moderní jazykovědě se jim však mnoho prostoru nevěnovalo. Samotné stanovení, co je to rozšířená partikule, bylo zpočátku problematické. Již tradiční teorie o slovních druzích (*hinširon*) si pokládala otázku, do jaké míry jsou tato „složená slova“ gramatikalizována a do jaké míry jsou plnovýznamová. Ken Nagano (1953) je označil za významově nesamostatná a nazval je tzv. složenými partikulemi (*fukugódžoši*). Šú Mizutani (1964) zkoumáním složených (spojovacích) partikulí zjistil, že jejich vztahy gradují od přímých vztahů k abstraktním, a došel k závěru, že u složených partikulí dochází k rozšiřování významu v závislosti na stupni jejich gramatikalizace. Dále vyzpozoval, že čím více je použití složených partikulí odlišné od použití samotných jejich komponentů, tím je jejich příslušnost ke složeným partikulím (*fukugódžisei*) silnější. Masae Macuki a Jošijuki Morita (1989) testovali složené partikule a jejich omezenou schopnost flexe. Macuki poté ve svém výzkumu z roku 2004 zkoumal vazby složených partikulí ve vztahu k ostatním větným členům.

Mezi lingvisty (viz Sunakawa 1987, Macuki, Morita 1989) se spekuluje o správném stanovení pomyslné hranice mezi významově samostatnými morfémy a složenými partikulemi (kdy se již jedná o složené partikule a co je esencí složených partikulí). Často se také hovoří o tzv. významu $+\alpha$, tedy významu „navíc“, který vzniká spojením všech složek struktury. Macuki dodává, že musí jít o význam, který vznikl nově a nelze jej jednoduše odvodit z významů jednotlivých komponentů složeniny (viz např. složená partikule *dake ni* v (1a)).

⁶ O rozdělení morfémů na objektivní *ši* a subjektivní *dži* se zasloužil Motoki Tokieda (1950). Stál v opozici tehdejší objektivistické „západní“ lingvistice, a svým pojetím subjektivity dal teorii predikace, tzv. *čindžucuron*, zcela nové směřování.

⁷ Jako *fukugódži* je v japonštině označována celá řada nesamostatných (složených) gramatických prostředků, které zahrnují zmiňované *džodóši* (časovatelné sufixy), příslovce, citoslovce, spojky ad. Název poprvé roku 1953 použil Ken Nagano. Skupina se snaží kopírovat dělení jazykových prostředků na *ši* a *dži*, které sice mělo zásadní význam pro formulaci predikační teorie, z morfologického hlediska je však skupina až příliš rozmanitá a postrádající smysl, pokud jejich jediným společným kritériem je vznik spojením dvou nebo několika morfémů a jakési obecné funkční uplatnění ve větě.

Přestože složené partikule jsou v japonské jazykovědě tradičně řazeny do sféry subjektivity, dosud byla řešena především otázka jejich klasifikace a samotná subjektivita a okolnosti vzniku subjektivního významu, jsou spíše upozaděny.

1.2 Pojetí složených partikulí dle Juriko Sunakawy

Juriko Sunakawa v 80. letech navázala na výzkum zmiňovaných složených výrazů *fukugódži* (viz Nagano 1953), a v roce 1987 publikovala práci *Fukugójoši nicuite* [O složených partikulích], ve které se zabývá definicí složených partikulí, jejich základní kategorizací z pohledu morfologie a problematikou odlišení složených partikulí od partikulí jednoduchých.

Autorka říká, že použitím složených partikulí vzniká na rozdíl od partikulí jednoduchých jistý významový přesah do modality (*čindžucusei*)⁸, který dává posluchači určité tušení, co bude po partikuli následovat (viz Sunakawa 1987, s. 43). Jakým způsobem se tyto významové nuance projevují a jak ovlivňují zbytek věty, však autorka dále nerozvádí.

(1a) これからの活躍が期待されていただけに残念だ。

Už proto, že se počítalo s (jeho/její) další působností, tak tím spíše je to škoda.

(Nagano 1953, v Sunakawa 1987, s. 43)

Fenomén je možno ilustrovat příkladem *dake ni* ve větě (1a). Složená partikule je zde složena z jednoduchých partikulí *dake* a *ni*. Komponenty složených partikulí spolu navzájem utvářejí kompaktní gramatický prvek, který se projevuje jak významově, tak i syntakticky jinak, než by tomu bylo, pokud by se vyskytovaly jednotlivě. Složené partikule mohou navenek fungovat jako jeden celek, avšak nemusí tomu tak být vždy. Některé funkce jejich komponentů mohou být částečně zachovány, a proto je někdy obtížné určit, zda jde stále ještě o významově-autonomní prvek, nebo zda jde již o komponent složené partikule. Hranice mezi partikulemi jednoduchými (*džoši*) a složenými (*fukugódžoši*) nemusí být tak vždy zcela jasné. Jednoduché partikule se také mohou řetězit a vytvářet spojení, kdy jeden prvek rozvíjí význam prvku předcházejícího, avšak pouze u složených partikulí zároveň dochází ke vzniku přidaného významu, který nelze odvodit z prostého složení významů jednotlivých komponentů. Ze spojení partikulí *dake* a *ni* ve větě (1a), lze tedy anticipovat jednak záporný přísudek věty následující, jednak emocionální náboj, který větu doprovází. Pokud by byla informace následující přímo po partikuli z příkladu (1a) ponechána nedokončena (viz 1b), lze i v takovém případě za přispění složené partikule předvídat přibližný obsah, jaký by ukončená výpověď měla (polaritu, náladu promluvy, popřípadě s jakými pocity mluvčí hovoří).

(1b) これからの活躍が期待されていただけに...

Už proto, že se s (jeho/její) pokračující působností počítalo...

⁸ Sunakawa zde cituje Nagana, který používá termín pro „modalitu“, *čindžucu*, je však pravděpodobné, že slučuje modalitu se subjektivitou, tak jako je v soudobé japonské lingvistice běžné.

Přestože složené partikule mají mnohdy obdobné funkce jako partikule jednoduché, nabývají navíc významů, kterých pouhým použitím jednoduchých partikulí docílit nelze. Ke svému primárnímu významu nesou navíc další, aditivní význam, ve kterém lze hledat subjektivní pohled mluvčího.

1.2.1 Dělení složených partikulí

Kategorizace složených partikulí podle funkce opisuje dělení partikulí jednoduchých – na pádové, spojovací, kontextové, příslovečné a koncové. Z pohledu morfologie lze rozšířené partikule rozdělit na následující dvě široké skupiny (Sunakawa 1987):

- (a) složené partikule, jejichž alespoň jedním komponentem je sloveso, substantivum, či jiný autonomní slovní druh; jejich původní význam je oslaben a tvarově se ustálily ve spojení s dalšími komponenty (případně omezily svou produktivitu),

např.: *dake atte, to mo naru to, wari ni*;

- (b) spojení několika partikulí do struktury, jejíž celkový význam přesahuje významy jednotlivých komponentů,

např.: *kara ni wa, dake ni, bakari ni*.

Původně autonomní sémantický základ, nebo mísení původních významů jednotlivých komponentů složených partikulí přispívá k vyjádření významového vztahu, který by v případě jednoduché partikule nebyl jednoznačný, a který dává prostor pro preciznější vyjádření toho, co má mluvčí na mysli. Míra oslabení původního významu, ustálení tvaru a implikatura nových významů (+α) se podle Sunakawy u každé ze složených partikulí liší.

1.3 Gramatikalizace složených partikulí

Termín gramatikalizace zde odkazuje k jazykové změně, kterou lexikální jednotka či syntaktická konstrukce získává v určitých užitích charakteristické gramatické rysy, nebo kterou se stává více gramatickou⁹. V praxi se často projevuje utvářením lexikálních shluků, kolokací, či vazeb, v případě japonštiny také složených partikulí. Nově gramatikalizující útvary se šířením od mluvčího k mluvčímu stávají v odpovídajícím časovém horizontu běžnou součástí jazyka, nebo se naopak přestávají používat a zanikají. Postupným posilováním nového užití gramatikalizujících struktur zpravidla dochází k oslabení (případně ztrátě) původního významu jejich jednotlivých komponentů, a jako celek se struktura ustálí

⁹ HOPPER, Paul J., TRAUOGOTT, Elizabeth Closs. Grammaticalization. S. 2.

také z hlediska morfologie (Traugott 2010). Dle Traugott však tímto proces sémantizace nekončí. Nově gramatikalizované struktury se po nějaké době mohou začít znovu odchylovat od ustálené trajektorie použití a objevovat se ve stále specifitějších, subjektivnějších kontextech.

Gramatikalizace složených partikulí neboli přeměna plnovýznamového slova ve složenou partikuli (tzv. *keišikika*) se projevuje ztrátou velké části původních syntaktických vlastností takového lexému. Například gramatikalizovaná *podstatná jména* mohou plnit funkci pouze určitých pádů, a nemohou samostatně utvářet větné členy. Ve větě vždy musí stát ve spojení s plnovýznamovým slovem, navázaným přímo, nebo prostřednictvím partikule. Přeměněné *sloveso* přichází o schopnost vázat sufixy a rozlišovat gramatickou kategorii času. V době, kdy Sunakawa publikovala svůj článek, převládal názor, že přeměnou ve složenou partikuli přichází sloveso o většinu původních slovesných kategorií (tj. ztrácí původní transitivity či netransitivity vazby, schopnost vyjádřit slovesný rod, netvoří pasivum, ani kauzativum, nemůže vázat pádovou partikuli nominativu, přichází o možnost vyjádřit aspekt a polaritu) a je tzv. fosilizováno do jedné neměnné podoby. Nicméně Sunakawa ukazuje na příkladu *mukete* a *mukatte*, že výjimečně si rozšířené partikule mohou udržet slovesný rod i s původními vazbami transitivity a netransitivity sloves. Lze proto předpokládat, že gramatikalizace u každé ze složených partikulí je relativní¹⁰. Otázka na kolik je nutné, aby sloveso v základu konstrukce bylo ustáleno, aby mohlo být považováno za složenou partikuli, zůstává proto nadále otevřena.

¹⁰ Autorka u složených partikulí navrhuje určení fosilizace morfému (*kétai no koteika*), či tzv. stupně harmonizace s koncovým přísudkem (*kjóki suru džucugo no doai*).

2 Subjektivita

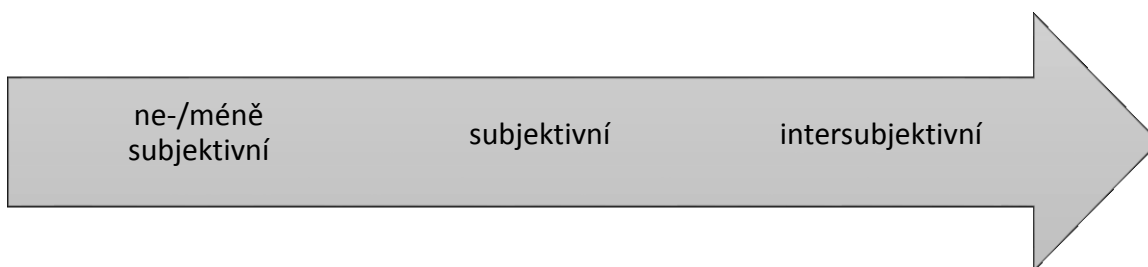
Subjektivita se může v rámci jednoho jazyka projevovat rozličnými jazykovými prostředky, ať už morfologickými, syntaktickými, či třeba intonací. Morfologické prostředky jsou nejzřetelnější, proto můžeme na japonštině, která jich má velké množství, subjektivitu sledovat velice snadno (Watanabe 2000, s. 3).

V současnosti je v lingvistice uznáván názor, že stejně jako modalitu, ani subjektivitu nelze stanovit jako vlastnost konkrétních gramatických kategorií. Projevuje se spíše jako koncept, který lze hledat v různých gramatických formách napříč gramatickým systémem (Narrog 2011, s. 23). Její identifikace v jazyce je obtížná, a často se hledá kontrastem s objektivitou/intersubjektivitou. Na vymezení hranic mezi subjektivním a objektivním, subjektivním a intersubjektivním existuje mnoho názorů¹¹. Zde vycházíme z pojetí Elizabeth C. Traugott, která se zabývá subjektivitou především v její sémantizované podobě.

V této kapitole se zaměříme na definici subjektivity (potažmo intersubjektivity), vysvětlíme důležitost konverzační implikatury při její identifikaci a uvedeme reálné možnosti určení míry subjektivity v rámci složených partikulí.

2.1 Sémantizační rámec E. C. Traugott

Traugott se zabývá jazykovou sémantizací v rovině subjektivity a intersubjektivity. Subjektivita se projevuje ve vztahu mluvčího k obsahu promluvy, zahrnuje prezentaci jeho názorů a postojů. Intersubjektivita je patrná ve vztahu mluvčího k posluchači a jeho tváři. Rozlišuje mezi synchronními změnami jazyka (subjektivita, gramatičnost) a diachronními procesy jazykové změny (subjektivizace, gramatikalizace). Dlouhodobý proces změny znázorňuje na tzv. (inter)subjektivizační škále (viz schéma 2.1).

Obrázek 1: (Inter)subjektivizační škála (Traugott 2010, s. 4)

V dlouhodobém procesu subjektivizace začnou být postupně významy mluvčími používány ke kódování a k regulaci vlastních postojů a názorů. Jakmile jsou významy subjektivizovány, mohou se začít používat intersubjektivně, tj. ke kódování významů soustředěných na posluchače.

Traugott (2010) vychází z následujících dvou předpokladů:

¹¹ Heiko Narrog (2011) poskytuje obsáhlé shrnutí dosavadního výzkumu subjektivity.

- 1) jazyková změna je změna v použití jazyka;
- 2) existuje rozdíl mezi sémantikou a pragmatikou.

Tyto dva body jsou pro tuto práci velmi důležité, neboť jednak říkají, že jazyková změna vychází z mluveného jazyka, jednak že sémantický význam nemusí být pro volbu jazykových prostředků v mluvním aktu vždy určujícím faktorem. Autorka dále říká, že čím menší je možnost volby lexikálních prostředků, tzn. pokud se morfém stává obligatorním, tím je i pravděpodobnost subjektivizace menší (Traugott 2010, s. 8).

Složené partikule jsou relativně mladé gramatické jevy, pomocí nichž lze na malé ploše sofistikovaně vyjádřit komplexní myšlenku. Koexistence dvou a více partikul podobného významu je poměrně častým jevem (např. *ni cuite – ni kan šite, ni jotte – ni sotto* apod.), který mluvčí konfrontuje s nutností volby.

2.1.1 Identifikace subjektivit a intersubjektivit

V definici subjektivit vychází Traugott z Lyonse, dle kterého termín subjektivit odkazuje k tomu, *jak přirozené jazyky ve své struktuře a v běžné praxi umožňují mluvčímu vyjádřit sebe sama, své postoje a názory* (Lyons 1982, s. 102, v Traugott 2010, s. 3). Intersubjektivita dle Traugott na rozdíl od subjektivit obnáší pozornost zaměřenou na partnera hovoru¹² a odkazuje k tomu, *jakým způsobem přirozené jazyky ve své struktuře a v běžné praxi umožňují mluvčímu vyjádřit své povědomí o posluchačových postojích a názorech, zejména jejich „tvaři“ či „sebeobrazu“* (Tamtéž).

Autorka se zabývá především „primárním sémantickým, nebo pragmatickým významem, z něhož lze identifikovat postoj a názor mluvčího“ (Traugott 2010, s. 32). Je zastáncem myšlenky, že se subjektivitou jsou zpravidla asociovány konkrétní lingvistické struktury (Narrog 2010, s. 31). Hledá indikátory a výrazy, kterými se subjektivita a intersubjektivita vyznačuje, a udává řadu jazykových prostředků, které lze považovat za subjektivní¹³. Zabývá se však výhradně angličtinou, a tak v případě japonštiny nelze tento seznam přijmout zcela bez výhrad. Senko Maynard (1993, s. 14), lingvistka zabývající se přímo japonštinou, uvádí, že v japonštině jsou nejpříkladnějším prostředkem přímého vyjádření postojů a emocí „mluvčího já“ již zmiňované usouvztažňující prostředky *dži*, kam jsou mimo jiné složené partikule řazeny.

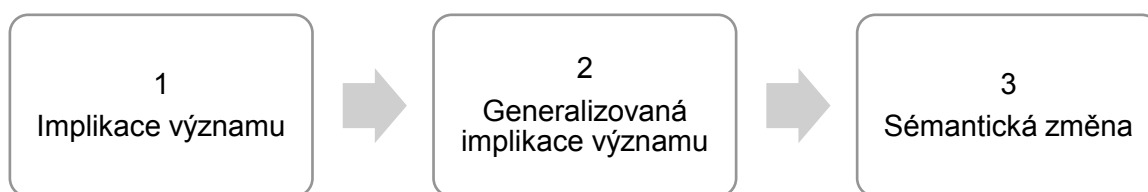
¹² Podle Narroga jsou v současnosti k intersubjektivitě tři přístupy. Kromě pragmatického přístupu Traugott je zde Nuyts (2001), který nahlíží na intersubjektivitu jako na znalosti sdílené mluvčím a adresátem. Jeho intersubjektivita je tedy velice blízká objektivitě. Naposledy Verhagen (2005), jehož subjektivita a intersubjektivita se vzájemně prolínají.

¹³ Jako subjektivní prostředky uvádí např.: konstrukce, ve kterých se „mluvčí subjekt“ odlišuje od syntaktického podmětu, tzv. *raising constructions*, dále ilokuční použití mluvního aktu a sloves vyjadřujících psychické stavy, epistemickou modalitu, připustku, částice důrazu, či indikátory promluvy. Pro příklad intersubjektivních prostředků udává ilokuční použití sloves (viz Traugott 2010, s. 5-6); v japonštině lze uvést např. referenční honorifika.

2.1.2 Konverzační implikatura jako projev sémantizace

Traugott zastává názor, že rozhovor je komunikačně úspěšný, pouze pokud jsou mluvčí pozorní k potřebám posluchačů a pokud se spolupracuje ve vzájemné interakci (Traugott 2010, s. 2). Mluvčí pomocí náznaků a odkazů posluchače pobízí, aby si sdělovanou skutečnost dovodil. Traugott nazývá výsledek interpretace těchto náznaků tzv. *invited inferences*, zjednodušeně konverzační implikatura¹⁴. Mluvčí tak neustále čelí potřebě rozlišovat mezi tím, co musí být jasně artikulováno a co lze sdělit tzv. mezi řádky tak, aby hovor plynul v souladu s konverzačními principy.

Implikatura obvykle vzniká jako ojedinělý případ ve specifickém kontextu (Obrázek 2, krok 1). Častým opakováním v daném kontextu a v určité komunitě mluvčích mohou být tyto implikatury postupně prominentnějšími, až se stanou součástí obecného významu daného prostředku (Obrázek 2, krok 2). V poslední fázi se implikatura realizuje i přesto, že původní podmínky pro její vznik nebyly dodrženy, protože je sama o sobě nedílnou součástí konkrétní lingvistické formy (Obrázek 2, krok 3). Význam, který byl původně pouze implicitní, vystoupí do popředí a nelze jej již anulovat.

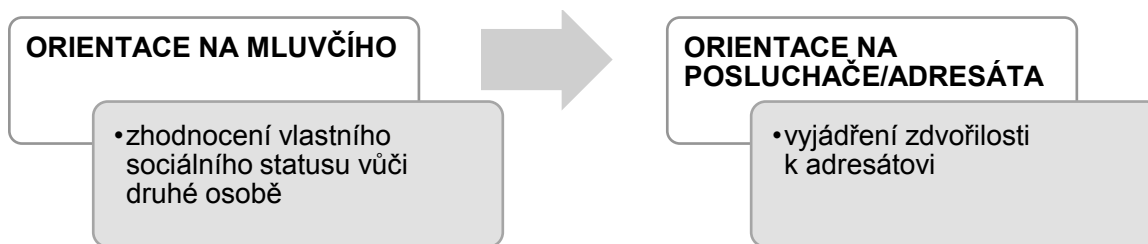
Obrázek 2: Fáze sémantizace konverzační implikatury (na základě Lauraghi, Bubenik 2010)

Složené partikule jsou relativně nově gramatikalizovanou kategorií vyvíjející se směrem k mluvnickému aktu, v jejímž rámci lze u jednotlivých prvků sledovat různou míru ustálení významu. Z dlouhodobého hlediska lze předpokládat, že u významů, které nejsou ve výpovědi jasně uvedeny, ale jsou v současnosti složenými partikulami pouze naznačovány, se může do budoucna zvyšovat jejich prominence.

2.1.3 Intersubjektivní užití složených partikulí

Významy slov se při sémantizaci (viz schéma (inter)subjektivizační osy v Obrázku 1) posouvají zpravidla z orientace na mluvčího – domény subjektivity, k orientaci na posluchače/adresáta – doméně intersubjektivní.

¹⁴ Narrog (2010) nazývá tento jev „*particularized conversational implicature*“ [konkretizovaná konverzační implikatura].

Obrázek 3: Sémantická změna ze subjektivního obsahu na intersubjektivní (Narrog 2012, s. 49)

Intersubjektivita je pro Traugott nedílnou součástí komunikace s další osobou a na rozdíl od subjektivity je daleko více provázána s rolí okolního kontextu. V japonštině se projevuje především v morfologické rovině, například v podobě zdvořilostních sufixů pojících se na predikát a sponu. Intersubjektivita se v případě složených partikulí projevuje ve dvou formách. Primárně může být patrná v samotné struktuře partikule. Některé složené partikule, které vznikly ze slovesa, si zachovávají schopnost vázat zdvořilostní přípony (např. *ni cuki* vs. *ni cukimašite*). Jako takové jsou pak používány k vyjádření nadstandardní péče/pozornosti vůči posluchači. Sekundárně ji lze pozorovat v samotném užití partikulí. Některé složené partikule mají vedle obvyklého významu ještě specifické užití vůči „tváři“ partnera hovoru (viz intersubjektivní užití *ni šite wa*).

2.2 Možnosti určení míry subjektivity

Určení míry subjektivity je obtížně ověřitelné. Někteří lingvisté identifikují subjektivitu s konkrétními lexikálními kategoriemi (např. Traugott)¹⁵. Pro ověření a zjištění míry subjektivity může být výhodné sledovat jazykové prostředky, které se spolu se subjektivitou vyskytují, např. modalita. Subjektivní vyjádření může buď přímo pod modalitu patřit, anebo být s modalitou různými způsoby asociováno. V japonské lingvistice je tendence nazírat na subjektivitu a na modalitu jako na dvě téměř zaměnitelné kategorie¹⁶, avšak ne vše modální je subjektivní. Dle Narroga (2010) je subjektivita s modálními výrazy (jejich různými lexikálními formami) asociována do různé míry, přičemž důležitou roli v tomto vztahu hraje kontext.

Míra subjektivity je často určována na základě morfosyntaktických vlastností a ve spojení s konkrétními lexikálními formami. To je však nedostačující. Ve skutečnosti může mít jedna lexikální forma jak subjektivní, tak objektivní užití. Aby bylo možné určit míru subjektivity, je potřeba jev posuzovat ve třech rovinách, podle: (1) morfosyntaktických vlastností posuzovaného výrazu; (2) aktuální konstrukce, ve které je výraz použit (tj. lingvistickém kontextu); a především také podle (3) mimojazykového kontextu (viz Narrog

¹⁵ Kindaiči (1953) definuje slova vyjadřující subjektivitu jako slova nesklonná, která běžně stojí na konci věty. Naproti tomu slova, která vyjadřují objektivitu se skloňují, vyskytují se ve větě na různých pozicích, mají formy pro čas či aspekt. U slov, která vyjadřují subjektivitu, toto pro Kindaičiho možné není (Narrog, 2010: 39).

¹⁶ Například Jošio Nitta (2000).

2010, s. 40)¹⁷. Určování míry subjektivity je náročné a možnosti jeho ověření jsou omezené. Souvýskyt složených partikulí a subjektivních modálních prvků (např. modálních příslovčí) by nám měl pomoci, nelze se však na něj zcela spoléhat a užití je třeba posuzovat případ od případu.

¹⁷ Podobně už Traugott a Dasher (2002, s. 98) zastávají hypotézu, že subjektivní, ani objektivní není výraz sám o sobě, stupeň subjektivity rozhodne spíše celá výpověď a její kontext (Narrog 2010, s. 40).

3 Analýza složených partikulí

3.1 Metodologie a úvod do analytické části

Tato sekce je věnována popisu metody a předpokladů pro následující praktickou část, která představuje kvalitativní korpusovou analýzu. Pro získání jazykového materiálu bylo využito korpusu BCCWJ vyvinutého Národním ústavem pro japonský jazyk a lingvistiku (NINJAL) a veřejně přístupné vyhledávací aplikace *Chunagon*¹⁸.

3.1.1 Vybraná skupina složených partikulí

Nadále budeme analyzovat 5 rozšířených partikulí: *wari ni*, *ni šite wa*, *dake ni*, *dake atte* a *to mo naru to*, které jsou kategorizovány v 2. bodu 5. kapitoly jazykové příručky *Čúkjú nihongo bunpó jóten seiri pointo 20* (Tomomacu Ecuko, Wakuri Masako, 2007). Ač jde o sémanticky rozličné gramatické prvky, všechny tyto složené partikule stojí na standardizovaných představách a očekáváníích mluvčího. Mluvčí o jevech uvažuje v rámci kategorií; složené partikule skupiny byly užity zpravidla tam, kde se jev od standardu předpokládané kategorie liší, nebo ho příslušnost ke kategorii k něčemu předurčuje. Partikule *wari ni* a *ni šite wa*, *dake ni* a *dake atte* vytvářejí dvojice, jejichž význam je velmi podobný, v některých případech dokonce zaměnitelný. Pro mluvčího to znamená možnost volby, a tudíž předpoklad pro vznik odlišností v užití – konkrétně kontextové specializaci a snižování produktivity.

Srovnáním užití významově blízkých složených partikulí jsme analyzovali preference mluvčích při výběru složených partikulí. Zjišťovali jsme tendence spojovat složené partikule s kontexty určitého zaměření a zda byly takovéto preference v jejich užití motivovány konkrétními vlastnostmi partikulí.

Při analýze jsme aplikovali metodu kontextuálního rámce; z korpusu jsme vyexcerpovali sto náhodných vět pro každou partikuli. Věta byla očištěna na spojení, která partikulím předcházejí a které po nich následují. Získané dvojice byly dále porovnávány; sledovali jsme typická spojení a převládající témata pro jednotlivé partikule, případně objevující se kolokace. Očištěním vět bychom přišli například o větně-koncovou modalitu, proto byla zároveň prováděna kvalitativní analýza, při které byl brán ohled na širší kontext v rozmezí jedné až dvou vět. Hledali jsme podobnosti ve větném vzorci, souvýskytu s identifikátory subjektivitu a přihlíželi jsme ke zdroji jednotlivých vět. Konečně jsme sledovali, zda jsou ve způsobu specializace složených partikulí pozorovatelné podobnosti.

¹⁸ Dostupné z: <https://chunagon.ninjal.ac.jp/>.

3.1.2 Analyzovaná data

Korpus *Chunagon* obsahuje data z literárních děl, časopisů, novin, oficiálních vládních zpráv, článků zveřejňovaných na internetových blozích a chatech *Yahoo!*, učebnice, zákony a další zdroje¹⁹. Žánrové rozvrstvení získaného jazykového materiálu a pro jednotlivé složené partikule je zobrazeno v následující tabulce.

	<i>wari ni</i>	<i>ni šite wa</i>	<i>dake atte</i>	<i>dake ni</i>	<i>to mo naru to</i>	celkem v %
internetový zdroj (<i>Yahoo!</i>)	33	23	47	32	31	34.58
literatura	21	47	28	37	24	32.71
vědy	14	5	8	10	18	11.46
technologie	8	3	1	5	4	4.38
historie	3	4	5	2	6	4.17
umění	2	5	4	5	2	3.75
noviny	4	4	2	2	5	3.54
průmysl	4	4	1	2	3	2.92
bez přiřazení	4	1	2	1	2	2.08
filozofie	4	3	0	1	2	2.08
různé	1	0	2	2	3	1.67
politika (sněmovní zasedání)	2	0	0	0	0	0.42
jazyk	0	1	0	1	0	0.42

Obrázek 4: Tabulka zastoupení extrahovaných dat podle zdrojů

Získaný materiál dobou vzniku značně kolísá od literatury předválečné až po současné internetové záznamy. Z materiálu bylo nutné vyloučit takové věty, kde hledané výrazy nevystupují jako partikule (např. *ni šite wa [ikenai]*), případně kde je partikule ve větě-iniciální pozici ve spojení s ukazovacím zájmenem (*sono wari ni, sore ni šite wa* apod.) a plní tedy funkci spojovacího výrazu.

¹⁹ Statistické údaje o datech v korpusu dostupné na internetových stránkách NINJALu: https://pj.ninjal.ac.jp/corpus_center/bccwj/bcc-chu.html.

3.2 Vybrané složené partikule a jejich výklad v literatuře

Než přejdeme k samotné analýze, definujeme jednotlivé partikule na základě jazykových příruček, které se na výklad složených partikulí specializují. Při definici byly užity tyto příručky: *Donna toki dó cukau nihongo* (nadále jako *Donna toki*); *A Dictionary of Basic/Intermediate/Advanced Grammar* (DBJG/DIJG/DAJG); a další studie konkrétních partikulí (viz Inokuči 2008).

Přílišná snaha vyjádřit význam složených partikulí *to mo naru to, wari ni, ni šite wa, dake ni* a *dake atte* lexikálně může v češtině působit spíše násilně a cizorodě. Je proto třeba, abychom si byli dobře vědomi, jaké nuance mohou tyto partikule vyjadřovat, a jaké jsou intence mluvčího v konkrétní promluvě. Podle míry gramatikalizace jejich význam ve větě mírně osciluje. Překlad lze řešit formou vedlejších vět v kombinaci s větným důrazem, například pomocí zdůrazňovací částice apod.

3.2.1 *Ni šite wa*

Složená partikule *ni šite wa* signalizuje, že výrok následující po ní se bude určitým způsobem odchylovat od toho, co mluvčí předpokládal, nebo co považuje v daném kontextu za standardní (DBJG, s. 309). Dle výkladu se používá při hodnocení, či kritice druhých a nelze ji aplikovat vůči vlastní osobě²⁰ (*Donna toki*, s. 300). Obvykle je překládána jako „na“, „na to, že“ (DBJG, s. 309). V závislosti na kontextu může vyjadřovat také pochybnosti mluvčího vůči odkazovanému, kdy na základě konkrétní skutečnosti je zpochybňován nějaký předpoklad. V interpretaci (2-b) mluvčí tedy nechce věřit, že by písmo patřilo žákovi základní školy, protože podle úrovně provedení by čekal někoho staršího:

(2) 小学生にしてはうまい字だな。

(a) Na žáka základní školy má hezké písmo. (b) Na žáka základní školy je to [až moc] hezké písmo.

(Okumura, 2014)

Na rozdíl od jiných složených partikulí (např. *wari ni*, kde můžeme volitelně přidat partikuli *wa*, aniž by se význam výrazněji posunul) se u *ni šite wa* pouhým odebráním partikule *wa* význam změní natolik, že lze obě varianty považovat za dvě samostatné partikule. Partikuli je možné vázat na slovesa i podstatná jména, přídavná jména však přímo neváže.

3.2.2 *Wari ni*

Složená partikule *wari ni* je překládána výrazy: „na“; „na to, že“; „v poměru na“; „přes“; „přestože“; „navzdory“ (DAJG, s. 697). Stejně jako *ni šite wa* se i tato partikule

²⁰ Ve zkoumaném materiálu jsme však nacházeli i takováto užití.

používá, když něco není v takové míře, jakou bychom běžně v dané souvislosti očekávali (Tamtéž, s. 697). *Wari ni* vychází z morfému *wari* s významem „poměr“ či „podíl“, a s tím také souvisí jeho významové nuance, které jsou podrobněji uvedeny v následující podsekcí. Partikuli z toho důvodu často předchází slova vyjadřující míru, rozsah, nebo stupeň pokročilosti.

Významový překryv *wari ni* a *ni šite wa*

Složené partikule *wari ni* a *ni šite wa* jsou významově velmi blízké jakožto gramatický prostředek pro vyjádření odchylky od očekávání. Nicméně obě mají svá specifická užití; *wari ni* zpravidla poukazuje na nesoulad mezi očekáváním a reálnou „mírou“. Základ *wari* [poměr] předurčuje *wari ni*, aby se pojilo především s výrazy vyjadřujícími rozsah, s veličinami a vlastnostmi, jež jsou nějakým způsobem měřitelné. *Ni šite wa* se oproti tomu často pojí s neměřitelnými vlastnostmi a vlastnostmi vyjadřujícími povahu. V některých případech lze použít obě partikule, přičemž každá nabízí pohled na situaci z trochu jiné perspektivy.

(3a) 田中さんはお金持ちのわりにお金に細かい。

V porovnání s tím, jak je Tanaka bohatý, tak na své peníze je dost opatrný.

(3b) 田中さんはお金持ちにしてはお金に細かい。

Na to, že je Tanaka boháč, tak peníze si dost hlídá.

(Okumura, 2014)

Ve větě (3a) složená partikule *wari ni* zdůrazňuje „poměrný nesoulad“ a kontrast mezi tím, jak *moc* je dotyčný majetný a jak *moc* spořivý. *Ni šite wa* (viz 3b) poukazuje na diskrepanci mezi obvyklou představou zámožného člověka a Tanakovou přílišnou šetrností. Partikule *ni šite wa* tedy dává posluchači hlubší představu o tom, co mluvčí považuje za „obvyklé“ a „standardní“, a s obecnými označeními pro konkrétní veličiny (např. cena, věk) se zpravidla nepojí (viz 4a). Jak však Okumura (2014) poznamenává, pokud se význam veličiny zúží tak, aby odkazovala ke konkrétní hodnotě (*sono nedan* [ta cena]), lze *ni šite wa* použít (viz 4b):

(4a) *値段にしてはおいしいなあ。

Na cenu je to dobré.

(4b) その値段にしてはおいしいなあ。

Na tu cenu je to dobré.

(Okumura, 2014)

Obě složené partikule mají odlišné zapojení do věty. *Wari ni* se může pojit s adjektivy, substantiva napojuje přes partikuli *no*. *Ni šite wa* se vzhledem k existenci partikule *ni* ve své struktuře může pojit na substantiva přímo, adjektiva ale neváže. S rozdíly v morfologické struktuře může souviset také rozdílné užití obou partikulí. Dle Okumury,

tam, kde je možné použít obě partikule zaměnitelně, má *ni site wa*, mírně formálnější ráz. Rozborem lexikálního okolí obou partikulí a příčinou tohoto jevu se budeme podrobněji zabývat v sekci korpusové analýzy.

3.2.3 *Dake atte*

Složená partikule *dake atte* se používá pro vyjádření vedlejších vět vysvětlovacích, či důvodových s významovým odstínem očekávatelnosti. Podle výkladu lze rozlišovat dvě základní užití: (I.) popis přirozeného sledu okolností – mluvčí na základě znalosti kontextu sděluje závěr, který je očekávatelný; (II.) vyjádření chvály, či dojetí; bezprostředně poznaná skutečnost je odpovídající talentu, schopnostem, či postavení konkrétního referenta (viz věta 5). Jazyková příručka *Donna toki* pro tuto partikuli uvádí japonský ekvivalent *node, sore ni fusawašiku* [v souladu s/jak se sluší na]. DAJG ji překládá jako „jak by se dalo čekat“, „takže (přirozeně)“. Pokud odůvodňujeme činy/pocity třetí osoby, je zde interpretována jako „z dobrého důvodu“ nebo „je zde důvod pro“ (DAJG, s. 45). Do češtiny lze partikuli přeložit mimo jiné jako „už proto, že“.

Příručky také vhodně zmiňují, že partikule *dake atte* se často objevuje ve vazbě se *sasuga*:

- (5) さすがプレゼンのプロだけあって、書かれている内容がすんなり頭に入ってきてます。

Jak se dá od profíka přes prezentace čekat, napsaný obsah ti vleze do hlavy lehce jako nic.

(*Donna toki*, s. 142)

Pokud po partikuli následuje něco neblahého, nebo pokud věty vyjadřují negativní očekávání, *dake atte* použít nelze (DAJG, s. 53). Inokuči (2008) však toto tvrzení vyvrací (viz *Odlišení dake ni a dake atte*).

3.2.4 *Dake ni*

Složená partikule *dake ni* je významově velmi blízká *dake atte*, se kterou je částečně zaměnitelná²¹. Ve větě „X *dake ni* Y“ je skutečnost obsažená v argumentu Y očekávatelnou, anebo logickou příčinou argumentu X, případně jeho přirozeným důsledkem (DAJG, s. 48). V *Donna toki* je partikule vykládána dvěma následujícími způsoby: (I) *node, sore ni fusawašiku* [už jen proto, že (...), tak (přirozeně)]; (II) *node, motto* [protože (...), tím více], které je expresivnější variantou (I). Samotnou větu bez kontextu lze interpretovat oběma způsoby. Jako vodítko pro ověření, o jaký význam jde, mohou sloužit indikátory

²¹ *Donna toki dó tsukau nihongo* nahlíží na rozšířené partikule *dake atte* a *dake ni* jako na totožné. Inokuči Misa (2008) a DAJG naopak předkládají řadu skutečností, ve kterých se tyto partikule rozcházejí (viz *Odlišení dake ni a dake atte*).

subjektivity; např. příslovce *toku ni* [zvláště] v příkladu (6) nasvědčuje, že jde o expresivnější význam (II):

- (6) 体調が悪くて諦めていただけに、今日の優勝は特に嬉しい。
Už proto, že jsem na tom nebyl fyzicky dobře a nedával jsem si naději, tak o to větší mám z dnešního vítězství radost.

(*Donna toki*, s. 142)

Podrobným rozbořem rozdílů mezi oběma partikulemi se věnujeme v analytické části.

3.2.5 *To mo naru to*

Tato složená partikule je popisována jako jazykový prostředek používaný, „když nastane určitá situace, která je vnímána jako speciální“²². Pojem „speciální“ je však vysvětlení příliš vágní na to, aby dokázalo pochytit podstatu této partikule. Partikule je uváděna s odpovídajícími překlady; souvětími začínajícími „když“, „když je někdo“, „když nastane“ (DAJG, s. 403). V příručce *Donna toki* (s. 255) je její význam parafrázován konkrétněji jako „když se dostane (až) na pozici“.

Význam partikule zpravidla odkazuje k dosažení určitého hraničního bodu následkem:

- (a) *změny statusu*: „když se stane“ (postup do vyšší pozice na škále X);
- (b) *změny času*: „(vždy) když nastane“ (neurčitý čas nebo o minulosti/budoucnosti dle časového údaje);
- (c) změna může být chápána také abstraktně – mluvčí přesouvá pozornost k dalšímu předmětu hovoru: „v případě“ (tomuto významu se věnujeme v praktické části).

Pro příklad typického užití uvádíme následující souvětí:

- (7) なんとか1時間程なら我慢出来ますが3時間ともなるとかなりのストレスです。

Jednu hodinu to nějak vydrží, ale tři hodiny jsou už velmi stresující.

(*Yahoo! Chiebukuro*, 2005)

V obecné rovině partikule vyjadřuje stav, kdy někdo nebo něco dosáhl/o určitého stavu X, pro který je specifické Y. Ve výše zmíněném příkladu „čas“ přesáhl hranici únosnosti, a pro mluvčího se stává zdrojem nepříjemných emocí. Kontextová partikule *mo*, jež je součástí této složené partikule, odkazuje k dosažení vysoké míry nebo vyšší úrovně jakožto výsledku nějakého vývoje. V subjektivně pojatém významu vyjadřuje výjimečný charakter jevu či situace. Substantiva, na která se partikule váže, jsou v závislosti na primárním významu partikule zpravidla taková, která ve svém významu obsahují nějaký

²² DAJG (s. 401) označuje *tomo naru to* jako „frázi“. Ukazuje to na nejednotnost v přístupu ke složeným partikulím.

rozměr, míru vlastnosti, rozsah. Substantiva vyjadřující jednu vývojovou fázi z procesu podléhají omezení; na níže uvedených větách (8a) a (8b) lze pozorovat, že s partikulí se v zásadě neobjevují podstatná jména, která nejsou blíže specifikovaná.

(8a) *子供ともなると、外で遊びたがる。
Když už jsou děti [větší], začnou si chtít hrát venku.

(8b) 4、5歳の子供ともなると外で遊びたがる。
Když už je dětem čtyři, pět let, tak si chtějí hrát venku.

(*Donna toki*, 255)

Partikule vykazuje značnou variabilitu v tvarosloví. DAJG se zabývá jejím morfologickým testováním a uvádí varianty bez kontextového *mo* nebo s partikulí *ni* namísto uvozovací *to* (tj. *to (mo) nareba*, *ni (mo) naru to* nebo *ni (mo) nareba*). Tyto možné varianty ukazují, že konstrukce není fixována pouze do jedné neměnné podoby, ale že v rámci jedné složené partikule je možno uplatnit určitou míru osobních preferencí. Pro účely a rozsah této práce se však budeme držet výlučně tvaru *to mo naru to*.

3.3 Výsledky korpusové analýzy

3.3.1 Okolí složených partikulí

Výrazy, které jsme ve spojení s partikulemi nacházeli, jsou velmi různorodé a kolokace s *konkrétními* výrazy byly jen velmi výjimečně (v omezeném množství pouze u *wari ni*). Výrazy jsme proto kategorizovali do širších a přehlednějších skupin, ty nejčastější jsou uvedeny v tabulce níže. Partikule *ni šite wa*, *wari ni*, *dake atte*, *dake ni* a *to mo naru to* jsou v tabulce ve stejném pořadí označeny jako N, W, Da, Dn a T.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
N	věk 11	čas 7	místo 6	pohlaví 6	postavení 6	vzhled 5	klima 4
W	cena 13	velikost 12	vzhled 5	věk 4	počet 3		
Da	místo 15	postavení 12	cena 5	čas 4	věk 2		
Dn	místo 12	konkrétní osoba 9	povolání 7	cena 4	věk 2		
T	čas 36	věk 23	postavení 12	velikost 6	místo 3		

Obrázek 5: Tabulka nejfrekventovanějších výrazů vyskytujících se s partikulemi

Ni šite wa zpravidla následovalo za konkrétními výrazy věcí a osob, výrazy vyjadřujícími určitý věk, čas či místo. Často se objevovalo v zažitých představách o jednom z pohlaví, hodnoceníh vzhledu, či klimatických podmínek. *Wari ni* se objevovalo s „měřitelnými“ veličinami (nejvíce cena, velikost), ale také s hodnocením vzhledu, věku, nebo početními údaji. Z konkrétních výrazů se s *wari ni* opakovaly *takai* [drahý] (7), *takasa* [to drahé] (2), a slova končící *-ricu* [míra] (4). *Dake ni* se pojilo s výrazy vyjadřujícími určité místo, konkrétní osobu, povolání, cenu či věk. *Dake atte* se obdobně pojilo s místem, výrazy pro určité postavení ve společnosti, cenou, časem a věkem. Z těchto bylo často znát, že znamenají pro osobu mluvčího něco speciálního. *To mo naru* bylo nejvíce ustálenou partikulí, souvyskytující se s časovými výrazy, výrazy vyjadřujícími věk, postavení, velikost a místo.

Výrazy v tabulce jsou vypovídající o způsobu užití jednotlivých partikulí. V dalších podsekcích bude následovat analýza partikulí a jejich významových nuancí.

3.3.2 *Ni šite wa* a *wari ni*

Užití *ni šite wa* je podmíněno diskrepancí mezi realitou a očekávanými mluvčího. Odchylna, kterou tato složená partikule vyjadřuje, zpravidla vzniká usouvztažením dvou představ – často dvou vlastností celku (např. věk – schopnosti, věk – vzhled, cena – kvalita,

pohlaví – výška). V obecnější rovině funguje první skutečnost jako „spouštěč“ asociací, či jako modelová kategorie pro posouzení druhé. Pro příklad uvádíme následující větu (9), kde modelová kategorie je „chlapec“. Tato kategorie vyvolá asociace spojené s tímto výrazem, aby mohly být následně zpochybněny. Konkrétní aspekt této kategorie, který je brán v úvahu a který je porovnáván s modelovou kategorií je v tomto případě vzhled (kategorie: chlapec → porovnáváný aspekt: vzhled).

- (9) むっちらとした手首、足首といい、ぽってりとして暖かそうなチャンチャンコといい、それに、男の子にしてはいやに目尻の下った御面相といい、いかにも遊里に棲んでいる〈座敷わらし〉らしくて、見ていて思わず笑いを誘われる。

Jen ho člověk jen vidí musí se smát, ať pro jeho tlustá zápěstí a kotníky, nebo zateplenou podšívanou vestu, nebo na kluka hrozně pokleslé koutky očí, úplný *zašikiwaraši*, bytost ochraňující rodinný krb, která ale žije ve čtvrti nevěstinců,
(*Miura Tecuo džisen zenšú*, 1987)

Vzhledové rysy popisovaného dítěte jsou označeny jako netypické pro kategorii „chlapec“. Vybraná modelová kategorie, se kterou jev není kompatibilní vyvolává v mluvčím určité emoce. Každý jev patří k nespočetně kategoriím a je na mluvčím, na jaký aspekt popisovaného jevu chce upozornit. Výběrem kategorie mluvčí sděluje svůj názor, a zároveň ovlivňuje pohled posluchače/čtenáře, když mu prezentuje své vidění reality. Ať už ve větě (10) hrál mluvčí sebehůř, pokud je o jeho výkonu uvažováno v rámci „prvních pokusů“, hodnocení bude mít tendenci být převážně kladné (první pokus → statečně bojovat).

- (10) 私は、はじめての挑戦にしては健闘したほうだわ、と胸を張った。

Na to, že to byl můj první pokus, tak jsem bojovala statečně, chlubila jsem se.

(*Kaze wa agentsuto*, 1999)

Účelem užití této partikule bývá odůvodnění postoje či pocitu mluvčího (jeho překvapení, vyjádření uznání, pochybností či zklamání). Mluvčí ukotvením jevu do kategorie sdílí svůj úhel pohledu na daný jev a vytváří tak „pozadí“ pro informaci v druhé části promluvy (11: osobnost → vzhled). Výběrem kategorie dává najevo, co pokládá za standardní a s čím se názorově ztotožňuje (12: rasa → vzhled). Díky tomu je nově prezentovaná informace v druhé části promluvy pro posluchače pochopitelnější.

- (11) この歴史真実の人にしては、余りにわびしい限りである。

Na (to, že jde o) takovou historickou osobnost, je až příliš sešlý.

(*Hjóden Kakuhari Džó Amida bucu*, 2004)

- (12) 白人にしては小柄な美人だったが、売り子より将来はデザイナーになりたいと言って、ヨーロッパに勉強に行ってしまった。

Na bělošku měla drobnou a hezkou postavu. Říkala, že se chce jednou stát designérkou spíše než být prodavačkou, a pak se odjela učit do Evropy.

(*Kjosjen*, 2000)

Použití partikule *wari ni* je na rozdíl od *ni šite wa* do značné míry ustáleno. Objevuje se v podobných typech vět a s podobnými koncepty (viz Obrázek 5). Nevztahuje jev k určité kategorii, ale „porovnává“ dva aspekty jednoho jevu. Subjektivní užití vykazuje partikule především když:

- a) mluvčí porovnává objektivní realitu s vlastním názorem;
- b) porovnává dvě skutečnosti k vytvoření momentu překvapení;
- c) porovnává dvě skutečnosti k vyjádření nespokojenosti, kritiky.

Tato složená partikule je prostředkem vyjádření rozdílu od očekávání především pokud jde o měřitelné vlastnosti a veličiny. *Wari ni* se však v analyzovaném materiálu objevovalo i s hodnotícími přídavnými jmény, z důvodu gramatické nekompatibility *ni šite wa* s tímto slovním druhem. Často je toto užití „z nouze“ kombinováno se záměrem vyjádřit míru dané vlastnosti (např. jednoduchosti ve větě 13: jednoduchost ↔ chuť)

(13) ふたをあけると、すまし汁が出来あがった。# これは、簡単なわりに、かなりいける。

Když jsem nadzvedla pokličku, polévka byla hotová. Na to, jak je příprava jednoduchá, je celkem dobrá.

(Širóto hóčóki, 1998)

***Ni šite wa* a *wari ni* vzhledem k irrealis**

Užití partikule *ni šite wa* bez uvedení širšího kontextu může způsobit víceznačnost věty. Následující příklad (14-a) lze chápat jako projevení pochvaly nebo kladně motivované překvapení (konkrétní osoba → +hodnocení). Naopak v interpretaci (14-b) je obsažen skepticismus a podceňování. Partikule v tomto případě slouží k vyjádření ne-reálné situace. Mluvčí stojí sám proti sobě, konfrontuje kognitivně získané poznatky se svou zkušeností a ratiem (nemůže se jednat o A, protože se projevuje jako B). Pochybuje, zda si dívka opravdu spletla cop sama a domnívá se, že cop svou sofistikovaností převyšuje dívčiny schopnosti (konkrétní osoba → +hodnocení).

(14) 早起きして結いなおしたに違いないが、自分でしたにしては見事なものだった。

Není pochyb, že se brzy ráno probudila a přepletla si ho [cop], ale na to, (a) že to udělala sama, tak byl ohromný (b) aby to udělala sama, byl (až moc) povedený.

(Suzukawagiši monogatari, 1995)

Wari ni se v takovém případě nepoužívá. Vztahování se k irrealis u *ni šite wa* značí změnu ve vnímání reality a je dokladem, že tato složená partikule je subjektivizována více než partikule *wari ni*.

Souvýskyt s ukazateli subjektivity

Ni šite wa vykazovalo časté spojení s hodnotícími jazykovými prostředky, které se objevují v silně subjektivně zabarvených kontextech. Nejčastěji šlo o spojení s hodnocením *mezuraši/mezurašiku* [netypický/netypicky] užívané při pochybování či překvapení. Dále se objevovala kombinace s pomocným slovesem *sugiru* [přesáhnout], které je také typické pro užití při pochybování. V případě kritiky, pokud něco překročilo očekávanou míru, se pojilo s příslovcem *amari ni (mo)* [příliš], avšak počet takových vět byl minimální. *Wari ni* kolokace nevytvářelo.

	počet užití
sugiru	13
mezuraši (-i / -ku)	18
amari ni (mo)	2

Obrázek 6: Tabulka nejčastějších ukazatelů subjektivity u složené partikule *ni šite wa*

Extrahovaný materiál vykazuje nepatrné rozdíly v zastoupení zdrojů – *ni šite wa* se oproti *wari ni* objevovalo méně v odborných a internetových zdrojích, naopak až dvojnásobně více než *wari ni* bylo zastoupeno v beletrii a o málo více se objevovalo také v novinových článcích.

	<i>ni šite wa</i>	<i>wari ni</i>
odborné zdroje	30	45
internetové	20	29
beletrie	46	21
noviny	3	1
bez přiřazení	1	4

Obrázek 7: Zdrojové zastoupení partikulí *ni šite wa* a *wari ni*

Vyšší zastoupení *wari ni* v odborných zdrojích je dáno jeho specializovaností – na měřitelné jevy, nebo uchopení jevu z měřitelného úhlu pohledu. Na otázku „formálnosti“, jakou rodilí mluvčí pocítují z partikule *ni šite wa* v opozici k partikuli *wari ni*, může být vysvětlení existence příslovce míry *wari to/ni* [docela], které je hojně užíváno v hovorovém jazyce pro zdůraznění dojmů mluvčího.

Partikule *ni šite wa* kódovanou nuancí přímo v morfologické struktuře nemá, jde o poměrně univerzální usouvstažňující prostředek, který snadno podléhá subjektivizaci. Partikuli lze stáhnout do stylisticky zabarveného tvaru *ni šiča*. Možnost stažení je u te-tvaru sloves běžný projev gramatikalizace, u složené partikule jde však o jev neobvyklý a poukazuje na vysokou míru soudržnosti komponentů *ni* a *šite* s partikulí *wa* a především, vysokou míru subjektivizace.

Intersubjektivní užití *ni site wa*

Složená partikule *ni site wa* může být také užitá k sebevyjádření mluvčího vůči posluchači nebo třetí osobě. V případě, že mluvčí do své výpovědi zahrne svůj názor vůči posluchači, lze toto užití považovat za intersubjektivní. Intersubjektivní užití partikule může mít však pejorativní konotace a být sociálně motivované. Ve větě (15) se mluvčí vztahuje k jisté ženě jako k nezvykle chytré v rámci standardu kategorie „žena“. Ve vztahu k tomuto standardu je vlastnost dotyčné ženy vnímána jako „nekonvenční“ a „převyšující očekávání“. Výklad bez dalšího doplnění by tak mohl být pochopen jako implikatura. Správná interpretace by však záležela na době, kdy se rozhovor odehrává, případně na postavení hovořících.

(15) 「ほんとうだな、おめえは、ほんとうに女にしては、よっぽど脳みそが上等だな」

Opravdu, na to, že jsi žena, ti to opravdu pálí.

(*Fúrjú šikai ki*, 1990)

Mimo jiné jsme zaznamenali, že *ni site wa* se daleko více než *wari ni* objevovalo v kladných větách (záporné věty: 8/100 u *ni site wa* oproti 33/100 u *wari ni*). To může být dáno sémantickým základem partikule *wari ni* (*wari*, „poměr“), pomocí něž lze vyjádřit kontrast kladného vs. negativního jevu jasněji než partikulí *ni site wa*. Považujeme však tuto tendenci partikule *ni site wa* jako další projev subjektivizace, protože i díky tomu lze z věty (15) vytušit, že jde o náznak opačného významu. Jak následovně uvidíme, subjektivizace projevující se specializací partikule na kladný význam se objevuje také u partikule *dake atte*,

3.3.3 Odlišení *dake ni* a *dake atte*

Složená partikule *dake atte* byla užívána tam, kde realita odpovídá představám a očekáváním mluvčího. V tom se v zásadě s partikulí *dake ni* shodují. Stejně jako *ni site wa* a *wari ni*, tak i partikule *dake atte* a *dake ni* spouští asociativní sled představ týkajících se jevu, na který odkazují, a dávají posluchači možnost nahlédnout daný jev z perspektivy mluvčího:

(16) 本店だけあって品揃えが豊富！！

Jak se dalo čekat od hlavní pobočky, sortiment zboží mají široký!!

(*Yahoo! chiebukuro*, 2005)

Mluvčí ve větě (16) předpokládá, že s ním posluchač sdílí obecnou představu o *honten* [hlavní pobočka] (např. že je větší než její sesterské pobočky a vystavuje široký sortiment zboží), a bude tedy lépe rozumět popisované situaci.

Z užití partikule se dozvídáme o způsobu uvažování mluvčího. V následující větě (17) o sobě mluvčí prozrazuje, že atributy „drahý“ a „známý“ v souvislosti s obřadní síní v něm vyvolávají představu cizí země. V kontextu věty (18) je „sladkost“ vnímána jako klíčová vlastnost. Zmiňovaný alkohol chutnal mluvčímu už jen tím, že byl sladký, nehledě na značku nebo kvalitu.

- (17) 県下でも有名な式場高いと有名なだけあって異国って感じだったよ
Ta obřadní síň drahá a známá po celé prefektuře a, není divu, že si tam člověk přišel jako v cizině.

(Yahoo! burogu, 2008)

- (18) 甘口というだけあって飲み口はとても良かったです。
Už jen tím, že bylo sladké, tak mi moc chutnalo.

(Yahoo! burogu, 2008)

Již předchozí výzkum (viz *Složené partikule a jejich výklad*) upozorňuje na některé ze sémantických rozdílů a na nerovnoměrnosti v produktivitě obou partikulí.

Kromě nejčastěji zmiňovaného užití ve smyslu nadšené chvály, má *dake atte* ještě jeden význam, který není možné vyjádřit pomocí *dake ni* (19a, viz DAJG, s. 51), a to již zmiňovaný „je zde důvod pro“. V tomto užití je partikule významově obdobná větě koncové frázi *dake no koto ga aru* (19b), užívané při odůvodňování (Inokuči [2008, s. 6] připouští také možnou variantu s větě koncovým *dake aru*).

- (19a) 彼が自慢する {だけあって / *だけに} 彼のオフィスからの眺めはちょっとほかでは見られないものだ。

Z kanceláře, na kterou je patřičně hrdý, je výhled, který se jen tak někde nevidí.

- (19b) 彼が自慢するだけのことはある。彼のオフィスからの眺めはちょっとほかでは見られないものだ。

Má dobrý důvod být hrdý. Z jeho kanceláře je výhled, jaký se jen tak nevidí.

Polarita

Polarita je důležitou kategorií při hledání projevů subjektivizace u složených partikulí. *Dake atte* je specializováno na vyjádření kladných významů a nemůže být užito, pokud Y reprezentuje něco neblahého, nebo v případě, že věta vyjadřuje negativní očekávání. *Dake ni* se toto omezení netýká:

- (20) ジョージは仕事の覚えが遅い {だけに / *だけあって} 昇進も遅かった。
George se učil nové práci pomalu, a proto (jak se dalo čekat) pomalý byl i jeho postup.

(DAJG, s. 50)

Výjimku užití v negativních větách tvoří například vtip či ironie:

- (21) 田舎だけあって公私の区別がないんだな。

Jak se dalo čekat, na venkově nějaké dělení veřejného od soukromého neexistuje.
(Baddo buraddo, 1997)

Partikule ve vztahu k X vyvolává *pozitivní* asociace, které jsou následně negovány. Ve větě (21) bychom z *dake atte* očekávali, že se věta bude vyvíjet kladně, a budou prezentovány klady venkova. Konec věty má ale překvapivý, i když pochopitelný spád. Z věty (22) lze vyčíst počáteční okouzlení konkrétní restaurací a (pozitivní) očekávání, které je následně zklamáno. I toto užití se nese v duchu ironie, protože se fakticky stalo tak, jak by se z obchodu „zejícího prázdnotou“ dalo čekat.

- (22) 空いているだけあってあまり美味しくなかったが、滅多に外食などした試しのないルートは大喜びだった。

Jak se z prázdného obchodu dalo čekat, neměli to tam moc dobré, ale velmi nás potěšilo jíst tam, kde to máme zatím jen málo vyzkoušené.

(Hakuši no aišita súšiki, 2003)

Dále je možno užít pozitivně laděného *dake atte* s negací také v případě, že mluvčí chce vyjádřit úctu vůči odkazované osobě:

- (23) カンカカリヤになるかもしれないというだけあって、まだまだヨネさんの足許にも及ばないのだ。

Už proto, že se Jone asi stane *kankakarija*, tak její úrovně ještě zdaleka nedosahují.
(Mizu no seisó, 2000)

Dake ni by v takovém případě bylo negramatické.

Další omezení produktivity

Partikule *dake atte* ani *dake ni* nejsou časté s aktivními dějovými slovesy. Vyskytovaly se především s pasivními tvary sloves a v popisných či hodnotících pasážích předkládajícími fakta. Užití těchto partikulí se slovesným sufixem vyjadřujícím volitivitu je shledáváno jako problematické; pro příklad uvádíme větu (24a) z Inokuči 2008 (s. 9). Aby byla věta přirozená, je třeba doplnit například odůvodnění viz (24b) (Tamtéž, s. 9).

- (24a) *有名なホテル {だけに・だけあって} 一度は泊ってみたい。

Už proto, že jde o známý hotel, tak bych to tam aspoň jednou chtěla vyzkoušet.

- (24b) 有名なホテル {? だけに・だけあって} 快適に過ごせそうだから、一度は泊ってみたい。

Už proto, že je to známý hotel, zdá se, že je to tam pohodlné, ráda bych tam proto aspoň jednou chtěla zkusit přespat.

(srov. Inokuči 2008, s. 9)

Dake ni má homonymní verzi, která je tvořena kombinací vytýkáací partikule *dake* a pádové partikule *ni*. Ve větě (28b) by proto z důvodu postavení za podstatným jménem

hrozila záměna s těmito jednoduchými partikulemi. V případě, že bychom chtěli vyjádřit nuanci „očekávatelnosti“ ve spojitosti s konkrétní osobou, či konkrétním jevem, nabízí se užití *dake atte*. *Dake ni* je v této distribuci (za substantivem) vyhrazen vytýkáací význam.

Míra účasti mluvčího

Obě partikule se odlišují také v míře účasti mluvčího na promluvě. *Dake atte* je podle Inokuči (2008, s. 9) aktivně emotivní hodnotící prostředek bezprostředně vnímané situace. V případě *dake ni* mluvčí zaujímá pasivnější postoj a popisovanou situaci hodnotí jako nějaký přirozený závěr (Tamtéž, s. 9). Toto tvrzení je poněkud idealizované, je třeba mít na paměti, že ve skutečnosti není tak jednoduché určit hranici mezi pasivním a aktivním postojem mluvčího, nicméně se prokazuje jako správné. Při snaze aplikovat *dake ni* na větu (26) čelíme nutnosti vyměnit druhou část věty za pasivnější typ přísudku.

- (25) 涙は自分から出てくるだけあって、自分の為にしか涙を出しません。
Už proto, že slzy kanou ze mne, nebudu je prolévat pro nikoho jiného než pro sebe.
(Yahoo! Čiebukuro, 2005)
- (26) 涙は自分から出てくるだけに、自分の涙に違いありません。
Už proto, že ty slzy kanou ze mne, není pochyb o tom, že jsou moje.

Tvrzení Inokuči podporuje také fakt, že hodnotící příslovce (*sasuga, jappari* [jak se dalo očekávat]), značící aktivní roli mluvčího v kognitivním procesu, se vyskytují s daleko větší frekvencí s partikulí *dake atte* nežli s partikulí *dake ni*. Ze 100 náhodných vět obsahujících partikuli *dake ni* se *sasuga* objevuje pouze v jednom, s *dake atte* v 19 případech. *Sasuga* je, stejně jako *dake atte*, v souvislosti s naplněnými očekáváním mluvčího užíváno především v kladných větách. *Dake atte* prezentující přímé hodnocení mluvčího je v korpusových datech zastoupeno téměř dvakrát více (20 nálezů) než *dake ni* vyjadřující to samé (9 nálezů). Toto aktivně hodnotící užití pochází z velké části z internetových zdrojů.

Na základě výsledků předešlého výzkumu a z exerpovaných dat jsme shrnuli odlišnosti a podobnosti dvou složených partikulí *dake atte* a *dake ni* a jejich významové nuance. Tendence v jejich užití nasvědčují, že *dake atte* je častějším prostředkem pro vyjádření přímého, aktivního hodnocení mluvčího, přičemž partikule se omezuje na pozitivní vztah k odkazovanému subjektu. Vlivem tohoto prekonfigurování partikule *dake atte* následně vzniká prostor pro ironii jako v příkladových větách (21) a (22)). *Dake ni* lze užívat obdobně jako partikuli *dake atte*, avšak z důvodu absence důrazu na klady odkazovaného jevu, je jeho předností pouze důraz na přirozený (očekávatelný) následek, a vykazuje tedy méně subjektivity než *dake atte*.

3.3.4 *To mo naru to*

Složená partikule *to mo naru to* vykazovala podobně specializované užití, jako předešlé partikule. Na rozdíl od partikulí, které existují ve variantě, však nevykazovala specializaci na jeden typ polarity. Jak zde bylo již uvedeno, mluvčí se při užití této partikule často vyjadřuje o abstraktních pojmech (jako je čas, věk, postavení, nebo velikost), vztahuje svou vlastní zkušenost k širší společnosti (popisuje život kolem sebe, zvyky lidí i své vlastní) a konstatuje o životě obecně.

Význam partikule graduje v souvislosti se stupněm gramatikalizace:

- (a) *popis s důrazem* (dosažení vysoké míry/příslušnosti k X, či speciálnost situace);
- (b) *očekávání* (v návaznosti na (a)): „jakmile jsi jednou“;
- (c) *funkční použití*: „co se týče“, „když přijde na“, „v případě“.

V jednom užití se mohou významové odstíny (a-c) překrývat a kombinovat. Jednotlivé komponenty partikule si buď do určité míry zachovávají svůj význam, anebo se původní významy komponentů slévají v jeden celek a partikule funguje jako prostředek uvedení nového tématu v kontrastu s tématem předchozím (význam c). V užitích, kde partikule neodkazuje pouze k „vysoké míře“, jsou skryty významové nuance, které nelze vyčíst z pouhého významu jednotlivých stavebních jednotek partikule.

To mo naru to je užíváno jako mezník pro určitou „značnou“ hodnotu, od které se odvíjí specifický (očekávatelný) charakter situace. Subjektivizace partikule spočívá v tom, že partikuli není možné užít pro jakoukoli „značnou hodnotu“. Mluvčí partikuli užívá pro (a) zdůraznění informace, nebo (b) odkazuje k informaci v pozadí. Tato „informace v pozadí“ je obdobného charakteru jako v případě partikulí *dake ni* a *dake atte*, u kterých mluvčí uvádí okolnosti daného jevu jako ze své podstaty očekávatelné. Na příkladu (27) jsou zmiňované „náležitosti“ mluvčím spatřovány jako pochopitelné právě z důvodu statusu „šógunova syna“:

- (27) 落ちぶれたとはいえ、将軍の息子ともなると、寺にはいるまでの手つづきが、なかなかたいへんです。

Přestože upadl v nemilost, už protože jde o šógunova syna, náležitosti před vstupem do kláštera jsou přirozeně obtížné.

(Ašikaga Jošiaki, 1999)

To mo naru to je často užíváno v časově neurčitých kontextech, či s opakujícími se jevy a společenskými událostmi, kdy se mluvčí snaží postihnout jejich specifický charakter. Součást partikule, sloveso *naru*, si v tomto užití částečně zachovává původní význam „stát se“. Ve větě (28) mluvčí popisuje „malebnou ulici“, v jejíž spojitosti je „víkend“ pojat jako typický „mezník“ pro náhlý příliv lidí.

- (28) 美しいこの通り、週末ともなるとアマチュアカメラマンや日曜画家が、美しい風景を切り取るべく、奮戦しています。

Jakmile nastane na této malebné ulici víkend, zápasí tu amatérští fotografové s “nedělními” malíři o ukořistění krásného výhledu.

(Yahoo! burogu, 2008)

Partikule také často zprostředkovává různá vysvětlení, rady a konstatování o lidském životě. „Očekávatelnost“ situace vychází zpravidla z osobní zkušenosti mluvčího, který dosáhl určitého (vyššího) mezního bodu (viz vysoký věk ve větě 29).

(29) 五十代ともなると、仲間の誰かが心臓病で倒れたなんてニュースがちよくちよくと飛び込んでくる。

Jak je ti padesát, jedna po druhé se začínou objevovat zprávy, jak někdo z tvých přátel podlehl srdeční chorobě.

(Nihon keizai shinbunsha, 2003)

Ve větě (30) partikule funguje velice odlišně od předešlých užití:

(30) 大型と言ってもいろいろある。…中型ともなるとキツネ、アナグマ、タヌキ、ニホンザル、テン、ノウサギなどさまざまな動物が棲んでいる。

Co se týče velkých zvířat, jsou jich zde různé druhy. Pokud jde o zvířata střední velikosti, žijí zde jezevci, medvídci mývalovití, opice, zajáci a další různá zvířata.

(Kita-Arupusu dóbucu monogatari, 2003)

Mluvčí pomocí partikule zavádí nové téma kontrastující s větou předchozí. Funkci přísouzení závažnosti a relevantnosti uvozeného jevu zastává *to mo naru to* již jako složená příslovečná partikule, nyní se však tato její funkce umocňuje a partikule funguje jako nástroj kontrastivního vymezení oproti tématu předchozí věty. Lze ji proto v tomto významu považovat za partikuli složenou kontrastivní. Gramatikalizace složené partikule *to mo naru to* je v této funkci daleko patrnější z důvodu změny nejen v její sémantické, ale částečně i syntaktické konfiguraci, neboť partikule v tomto užití stojí převážně blízko začátku věty.

3.4 Výsledky se zaměřením na ukazatele subjektivity

K rozlišení subjektivního názoru mluvčího napomáhají tzv. identifikátory subjektivity (viz Traugott 2010). Spojení složených partikulí s epistemickou, deontickou, či jinou modalitou napomáhá k vyšší míře subjektivnosti. Opakujících se identifikátorů jsme zaznamenali jen několik. Velká část subjektivních vět je bez těchto ukazatelů. Abychom byly schopni rozlišit subjektivní hlas mluvčího, je třeba mít určité kulturní a sociální povědomí, průvodní znalosti, na základě kterých dekódujeme informace vycházející z autorovy podstaty.

	Nejčastější ukazatele subjektivity					Zastoupení podle zdrojů			
	N	W	Da	Dn	T		I.	II.	III.
sasuga	—	—	19	1	7	Da	5	8	6
						T	2	2	3

sae	—	1	—	1	1				
sugiru	17	—	—	—	1	N	4	10	3
mezurašii	12	—	1	—	—	N	5	6	1
jappari	—	—	4	—	1	Da	1	1	2
jahari	1	—	1	—	2				
ne	5	5	13	3	6	DI	3	4	6
jo	1	2	6	—	4	DI	0	1	5
to omou	8	7	4	3	3	N	3	3	2
						W	2	1	4

Obrázek 8: Tabulka kookurence se složenými partikulami

V tabulce jsou zobrazeny nejfrekventovanější ukazatele subjektivity, zahrnující modální příslovce (*sasuga*), pomocné sloveso (*sugiru*), a hodnotící přídavné jméno (*mezurašii*), vytýkácí a koncové partikule (*sae*, respektive *ne* a *jo*) a slovesa kognice (*omou*). Jednotlivé ukazatele subjektivity se pojí pouze s určitými partikulami, v závislosti na jejich významu. Nejtypičtější partikule pojící se s daným ukazatelem jsou poté zobrazeny v pravé části tabulky, a to podle zastoupení: v odborných textech (I.), beletrii (II.) a na internetových chatech (III.). Internetové zdroje vykazovaly prvky hovorového jazyka. Co se však týče subjektivity je rozdíl mezi zdroji minimální a nemá pro nás valnou výpovědní hodnotu. Jeden z nejčastějších ukazatelů, *sasuga* [dle očekávání], se vyskytoval především s *dake atte*; s *dake ni*, které je významově velmi podobné *dake atte*, se pojilo pouze v jednom případě. Tento výsledek přispívá k potvrzení vyšší subjektivity partikule *dake atte*. Vytýkácí partikule, např. *sae* [dokonce], se s partikulami spíše nevyskytují, neboť partikule samotné mají často vytýkácí charakter. Partikule *ni šite wa* se v sedmnácti případech ze sta objevila s expresivním pomocným slovesem *sugiru* [překročit] a výskyt byl téměř rovnoměrně rozvrstven mezi formálními/neformálními registry. Z hodnotících přídavných jmen bylo nejčastější *mezurašii* [nezvyklý]; dvanáctkrát se objevilo s partikulí *ni šite wa*, především v neformálních zdrojích.

V opozici podobných partikulí *ni šite wa* – *wari ni* a *dake ni* – *dake atte* byly v prokazatelně subjektivních promluvách (tedy takových, kde je subjektivita zesílena tzv. indikátorem subjektivity) častěji použity *ni šite wa* a *dake atte*.

	Další ukazatele nehledě na subjektivitu					Zastoupení podle zdrojů			
	N	W	DI	DII	T	I	II	III	
dearu	25	17	9	25	14	N	14	10	1
						W	11	4	2
						DI	4	5	0
						DII	11	9	5
						T	7	6	1
to iu	—	—	17	1	—	DI	1	2	14

Obrázek 9: Tabulka dalších indikátorů

Při testování charakteru složené partikule *ni šite wa* jsme zjistili univerzální charakter této partikule s uplatněním jak ve velmi subjektivních, tak objektivních kontextech (viz užití formální koncovky *dearu* v tabulce na Obrázku 9). Naproti tomu *wari ni* se projevilo jako

specializované – na měřitelné jevy, nebo uchopení jevu z měřitelného úhlu pohledu. Vysvětlení, proč je *ni šite wa* vnímáno jako „formálnější“, může mimo jeho „specializovanost“ také souviset s existencí příslovce míry *wari to/ni* [docela], které je užíváno v hovorovém jazyce pro zdůraznění dojmů mluvčího.

Dake atte v 17 případech následovalo po frázi uvozené *to iu*, a v této podobě se z velké části objevovalo jako argumentační prostředek v internetových diskuzích. Dále se tato partikule prokazatelně častěji než jiné partikule pojila s koncovými partikulemi *ne* a *jo* (Obrázek 7 dole), jejichž užití je vázáno téměř výhradně na dialog.

4 Závěrečná vyhodnocení

V této práci jsme se zabývali subjektivitou vybrané skupiny složených partikulí – dvou podobných párů (*dake ni* a *dake atte*, *ni šite wa* a *wari ni*) a jedné nepárové (*to mo naru to*). Sledovali jsme tendence mluvčích spojovat složené partikule s kontexty určitého zaměření (viz *Okolí složených partikulí*). Zjistili jsme, že kromě sémantické relevance měli mluvčí tendenci volit partikule v závislosti na vztahu k odkazovanému, a tím nepřímo projevovali své názory.

Potvrdili jsme, že subjektivizací u složených partikulí dochází k užití ve specializovaných kontextech. U obou párů složených partikulí jedna ze srovnávaných partikulí prokázala sklon kolokovat více s jedním typem polarity, nebo být užívána v ironii. Větší omezení v užití, kterému podléhá jedna partikule z páru podobných složených partikulí, ukazuje na vyšší stupeň sémantizace takové partikule. Specializace v užití je možná z důvodu existence významově podobné složené partikule, která zastává funkci specializované partikule tam, kde daná partikule pro svou specializaci použít nelze (viz Traugott 2010 – princip sémantizace v jazyce)

V této kapitole shrneme výsledky analýzy, uvedeme nedostatky v aplikované metodologii a navrhneme potřebné kroky pro další výzkum.

4.1 *Opozice podobných složených partikulí a preference mluvčích*

Složené partikule konfrontují mluvčí s nutností volby z několika podobných usouvztažňujících prostředků. Předpokládáme, že za těchto podmínek v souladu se subjektivizačními a gramatikalizačními procesy v jazyce probíhá u složených partikulí sémantický posun směrem k „píšícímu/hovořícímu“ subjektu. Tento posun se neděje chaoticky, ale mluvčí inklinují k tomu, aby si vybírali gramatický prostředek na základě morfologického, sémantického, ale i syntaktického charakteru dané partikule. Z výsledků analýzy můžeme potvrdit specializaci složených partikulí, která je pozorovatelná v místě významového překryvu dvojic podobných partikulí, konkrétně v zužování jejich významů a možnostech zapojení do věty.

Zaměřili jsme se na otázku, jaké aspekty složených partikulí (např. morfologická struktura) hrají roli při volbě partikulí, a na základě jakých rysů partikulí se mluvčí rozhodovali pro užití jedné či druhé partikule z dvojice. Při hledání vhodné metody mělo největší přínos porovnávání významově podobných dvojic partikulí, na kterém lze dobře ilustrovat rozdíl v míře subjektivity, případně gramatikalizace. Zjistili jsme, že kromě sémantiky se v užití vybrané skupiny partikulí projevují tendence, které s významem jako takovým přímo nesouvisí. Při výběru ze dvou podobných složených partikulí hrála vliv jejich vazebnost (např. *ni šite wa* nepovoluje vazbu přímo na adjektiva, s adjektivy je tudíž častěji voleno *wari ni*, a to i v případech, kde by bylo vhodnější užít významově neutrálního *ni šite wa*).

Subjektivizovaným aspektem se u obou porovnávaných složených partikulí prokázala být specializace na kladný či záporný význam. *Wari ni* bylo daleko častěji užíváno

s negativními přísudky, kdežto *ni šite wa* v pozitivních kontextech a v kladném hodnocení. Naopak u dvojice *dake atte* – *dake ni* se projevil vliv polarity věty jako celku, nehledě na polaritu přísudku – *dake atte* se objevovalo i v negativních větách, pokud postoj mluvčího vůči odkazovanému jevu či posluchači byl pozitivní.

Obě partikule, které se prokázaly jako subjektivnější, *ni šite wa* i *dake atte*, byly užívány ke kladnému hodnocení třetí osoby, v ojedinělých případech také k hodnocení posluchače. Vzhledem ke specifickému užití, při kterém mluvčí vyjadřuje svůj názor na posluchače, považujeme toto užití za projev intersubjektivizace (viz *Intersubjektivní užití ni šite wa*).

4.2 *Zhodnocení použité metodologie*

Z důvodu neexistence precedentu ve výzkumu složených partikulí a subjektivity, bylo obtížné vybrat metodu, která by pro náš účel byla dostatečně účinná. Z extrahovaného materiálu bylo nutné vybrat homonymní výrazy neodpovídající hledaným složeným partikulím. Zatím není metoda, jak z korpusu extrahovat pouze složené partikule, a tento úkon je třeba dělat manuálně. Abychom mohli užití složených partikulí komplexně zhodnotit, rozhodli jsme se provést kvalitativní analýzu. Pro efektivnější porovnávání obou stran partikulí jsme po odstranění neodpovídajících vět obě strany partikulí separovali a dále analyzovali. Kontext partikulí byl však značně rozmanitý a podobnosti byly patrné spíše v celých tématech než v konkrétních výrazech. Při analýze jsme byli limitováni velmi nízkým počtem kolokovaných indikátorů subjektivity. Tento problém by bylo možné vyřešit analýzou většího množství jazykového materiálu.

Při kvalitativní analýze bylo v užití jednotlivých složených partikulí patrné škálování v míře subjektivity. V této práci jsme se však pro rozsah věnovali pouze prokazování subjektivity. Měřitelnost subjektivity složených partikulí zůstává tedy jako jedno z možných témat pro budoucí výzkum.

Seznam použité literatury:

1. AIJMER, Karin. *Contrastive pragmatics*. Amsterdam: Benjamins, 2011.
2. ATHANASIADOU, Angeliki, CANAKIS, Costas, CORNILLIE, Bert. *Subjectification: Various Paths to Subjectivity*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter, 2006.
3. BREBAN, Tine. *English Adjectives of Comparison : Lexical and Grammaticalized Uses*. Berlin: Walter de Gruyter, 2010.
4. HOPPER, Paul J., TRAUGOTT, Elizabeth Closs. *Grammaticalization*. Cambridge: University Press, 1998.
5. INOKUČI, Misa. (diz. práce) *Fukudžoši dake no sóó no jóhó* [online]. A Foundation of Generative Grammar as an Empirical Science, 2008.
<http://www.gges.org/library/class1/docuclass1/soturor/Inokuchi2008-summary.htm>
6. KINDAIČI, Haruhiko. *The Japanese Language*. Tokio: Tuttle Publishing, 1988.
7. LURAGHI, Silvia, BUBENIK, Vit. *The Bloomsbury Companion to Historical Linguistics*. London: Bloomsbury Publishing, 2010.
8. MACUKI, Masae. Fukugódži kenkjúši (1) „Fukugódži“ no teišó – Nagano Ken no Fukugódži kenkjú. In: *Waseda daigaku kjóiku gakubu gakudžucu kenkjú*. 2003, 15-26.
9. MACUKI, Masae. Fukugódži kenkjúši (2) Šoki no fukugódži kenkjú – Mizutani Šú, Sahaku Tecuo no fukugódži kenkjú. In: *Waseda daigaku kjóiku gakubu gakudžucu kenkjú*. 2004, 33-46.
10. MACUKI, Masae. *Fukugódži no nintei kidžun – šakudo settei no kokoromi*. Waseda University, 1987.
11. MAKINO, Seiči a CUCUI, Mičio. *A Dictionary of Intermediate Japanese Grammar*. Tokio: The Japan Times, 1995.
12. MATELA, Jura. The Concept of Subjectivity in Japanese Linguistics. In: *Distant Symbols and Close Signs*. Praha: Nová vlna, 2013, 124-133.
13. MAYNARD, Senko K. *Discourse Modality: Subjectivity, Emotion and Voice in the Japanese Language*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Netherlands, 1993.
14. MIJAZAKI, Kazuhito. *Modariti*. Díl 4. Tokio: Kurošio šuppan, 2002.
15. NARROG, Heiko. *Modality in Japanese: The layered structure of the clause and hierarchies of functional categories*. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 2009.
16. NARROG, Heiko. *Modality, Subjectivity, and Semantic change: a Cross-linguistic Perspective*. Oxford: Oxford University Press, 2012.
17. NARROG, Heiko, OHORI, Toshio. Grammaticalization in Japanese. In: HEIKO, Narrog, HEINE, Bernd. *The Oxford Handbook of Grammaticalization*. Oxford University Press, 2011.
18. NITTA, Jošio. Genzai nihongobun no modariti no taikei to kózó. In: *Nihongo no modariti*. Tokio: Kurošio šuppan, 1989, 1-56.
19. NOVÁK, Miroslav. *Gramatika japonštiny I*. Praha: SPN, 1978.
20. NOVÁK, Miroslav. *Gramatika japonštiny II*. Praha: SPN, 1982.
21. OKUMURA, Taiši. On the Compound Functional Words: The Grasp of Speaker in “warini(wa)” and “nishitewa”. In: *Departmental Bulletin Paper, Jissen džóši tanki daigaku*, 2014. Díl 35., 61-71.

22. PIZZICONI, Barbara & KIZU, Mika. *Japanese Modality: Exploring its Scope and Interpretations*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2009.
23. PIVKAČ, Petr. *Rozšířené partikule: jejich význam a užití*. Praha, 2013. Bakalářská práce. Karlova Univerzita. Fakulta filozofická.
24. RAMAT, Anna Giacalone a HOPPER, Paul. *The limits of Grammaticalization*. Amsterdam: Benjamins, 1998.
25. SHINZATO, Rumiko. *Subjectivity, Intersubjectivity and Grammaticalization*. In: SUZUKI, Satoko. *Emotive Communication in Japanese*. Amsterdam: Benjamins, 2006.
26. STEIN, Dieter a WRIGHT, Susan. *Subjectivity and Subjectivisation: Linguistic Perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995.
27. SUNAKAWA, Juriko. Fukugódžoši nicuite. In: *Nihongo kjóiku*. 1987, 62, 42-55.
28. TOMOMACU, Ecuko a WAKURI, Masako. *Čúkjú nihongo bunpó jóten seiri - Pointo 20*. Tokio: 3A Corporation, 2007.
29. TOMOMACU, Ecuko aj. *Donna toki dó cukau nihongo hjógen bunkei*. Aruku, 1996.
30. TOMOMACU, Ecuko aj. *Donna toki dó cukau nihongo hjógen bunkei džiten*. Tokio: ALC Press, 2007.
31. TRUGOTT, Elizabeth Closs a DASHER, Richard B. *Regularity in Semantic Change*. Cambridge Studies in Linguistics, 97. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
32. TRUGOTT, Elizabeth Closs. *Revisiting Subjectification and Intersubjectification*. In: DAVIDSEN, Kristin, VANDELANOTTE, Lieven & CUYCKCENS, Hubert (eds.). *Subjectification, Intersubjectification and Grammaticalization*. Berlin: De Gruyter Mouton, 2010, 29-70.
33. WATANABE, Minoru. *O podstatě japonského jazyka*, Praha: Karolinum, 2000.

Seznam obrázků:

Obrázek 1: (Inter)subjektivizační škála (Traugott 2010, s. 4).....	15
Obrázek 2: Fáze sémantizace konverzační implikatury (na základě Lauraghi, Bubenik 2010)	17
Obrázek 3: Sémantická změna ze subjektivního obsahu na intersubjektivní (Narrog 2012, s. 49).....	18
Obrázek 4: Tabulka zastoupení extrahovaných dat podle zdrojů.....	21
Obrázek 5: Tabulka nejfrekventovanějších výrazů vyskytujících se s partikulemi	27
Obrázek 6: Tabulka nejčastějších ukazatelů subjektivity u složené partikule <i>ni šite wa</i>	30
Obrázek 7: Zdrojové zastoupení partikulí <i>ni šite wa</i> a <i>wari ni</i>	30
Obrázek 8: Tabulka kookurence se složenými partikulemi.....	37
Obrázek 9: Tabulka dalších indikátorů.....	37

Příloha 1: Výběr rámcových slov z excerpovaného jazykového materiálu

Ni šite wa

	<i>před partikulí</i>	<i>překlad</i>	<i>po partikuli</i>	<i>překlad</i>
1	つわり	ranní nevolnost	早すぎる	být příliš brzo
2	業界	obchodní kruhy	珍しく可愛い	překvapivě pěkný
3	この時期	toto období	美味しい	chutný
4	五百円	500 jenů	かなり脂がのる	vydatně tučný
5	小さい町	malé město	広い墓地	rozlehlý hřbitov
6	三十代後半	přes třicet let	イケてる	ujít
7	年	věk	ちんこいど	prcek
8	2月	únor	暖かい	teplo
9	偶然の事件	náhodný případ	出来過ぎている	nerealistický
10	初めての挑戦	první pokus	健闘する	statečně bojovat
11	自分でしたこと	vlastnoruční práce	見事	ohromný
12	歴史真実の人	historická postava	余りにわびしい	příliš ubohý
13	最近	v poslední době	序盤から時間を使う	
14	遅れが常態化する	zpoždění se stane normálním	旬	sezóna
15	当時の皇子	korunní princ té doby	ずば抜けて聡明	nesmírně moudrý
16	私	já	珍しい	nezvyklý
17	イングランドの冬	zima v Anglii	雲が切れた	mračky se vyjasnily
18	白人	běloch	目が細かい	mít malé oči
19	三十四歳	34 let	老けこんだ面持ち	pocit zestárnutí
20	季節	roční období	風が強い	silný vítr
21	白人	běloch	小柄な美人	drobná kráska
22	彼	on	慎みぶかい	skromný
23	おにごっこ	hra na honěnou	様子が変	divná situace
24	昔の日本	Japonsko v dávných dobách	すばらしい道路	skvělé silnice
25	普段極めて温和な彼	on, který je obvyčejně tichý	珍しい	nezvyklý
26	一般的な農具	typický zemědělský nástroj	出土数が少ない	počet archeologických nálezů je malý
27	新規	nový	ファースト	rychlý
28	二人前	jídlo pro dva	大量に盛りつけられている	být navršený
29	怠け者	lenoch	学科を頑張る	snažit se ve studovaném oboru
30	熟知している	být dobře informován	愚かな失敗	hloupá chyba
31	日光浴	opalovat se	日当たりが良くない	místo, kde slunce moc nesvítí
32	東京語	tokijština	母音が強い	souhlásky jsou silné
33	Aさん	pan A	下手な嘘	nepovedená lež
34	小振りな顔	malá tvář	大きい耳	
35	無頼者	násilník	悪い噂がない	nejsou pomluvy
36	ベトナム	Vietnam	高価	vysoká cena
37	下級士官	voják nízké šarže	年齢をくっている	být starý

38	十一巡歳	kolem jedenáctého roku	背が高い	vysoký
39	徳川家の大名	dajmjó z rodu Tokugawa	珍しい	nezvyklý
40	つくり話	fikce	リアルありすぎる	být příliš reálný
41	酔っぱらい	opilec	変	divné
42	日本が敗ける信念	přesvědčení, že Japonsko prohrálo	戦闘訓練のに映じる	projevit se ve válečném cvičení
43	二百六十円	260 jenů	とても充実した施設	velmi solidní zařízení
44	鷹人	Takabito	背が低すぎる	příliš malý
45	殺そうとする	snažit se porazit	詰めが甘すぎる	nechat uniknout šanci na vítězství
46	NHKの時代劇	historické drama NHK	すごい人気	velice populární
47	羊飼	ovčák	幼い感じ	být nevyzrálý
48	女子大生の一人暮らし	vysokoškolačka žijící sama	食器が揃いすぎている	mít moc nádobí
49	男の子	chlapec	いやに目尻の下った御面相	oči s vnějšími koutky směřujícími dolů
50	痴話ゲンカ	milenecká hádka	過激な発言	extrémní vyjadřování
51	背の高い人間	vysoký člověk	不思議な優雅さ	zvláštní elegance
52	二十代後半	přes třicet	大人っぽい	být jako dospělý
53	男	muž	綺麗な肌	hezká pleť
54	中肉の男	muž střední postavy	色が白い	bílá barva
55	年寄り	starý člověk	速い足取り	rychlá chůze
56	古い路線	stará železnice	派手な仕様	okázalé požadavky na kvalitu
57	わびれものツアー	cestování po místech z mangy <i>Wabiremono</i>	メジャーのところに行く	jít na nejdůležitější místa
58	お父ちゃん	tatínek	画期的な進歩	nevidaný pokrok
59	二十代後半	po 25. roku	崩れていない	nebýt ve špatné formě
60	清潔な政治家	čistý politik	大変な政略	p
61	夜なべが好き	rád pracovat večer	早寝する	chodit brzy spát
62	郊外	předměstí	にぎやか	rušno
63	一人暮らし	žít sám	大き過ぎる風呂	příliš velká vana
64	走って追いつく	běžet a dohnat	息切れていない	nebýt vydýchaný
65	偶然の悪戯	náhodný vtípek	あまりにも残酷	příliš krutý
66	当歳の子	dítě toho věku	良すぎるくらいの体	až moc dobrá fyzická kondice
67	すごい家のお嬢さん	slečna ze zámožné rodiny	行儀が悪すぎる	chování je až moc nesprávné
68	A さんのような人間	někdo jako A	最大の敬意	upřímná úctou
69	キリスト直系の教えを正しく伝える	správně zprostředkovat křesťanskou nauku	距離が遠すぎる	vzdálenost je příliš velká
70	老人	starý člověk	素早い動き	svižné pohyby
71	一手紙	jeden dopis	長い文	dlouhý text
72	永久欠番	vysloužilý hráč	声がチラホラ	sem tam se ozvat
73	風邪	nachlazení	熱が高い	horečk je vysoká
74	静かな A さん	tichý A	大きな声をあげる	zvednout hlas
75	田舎	venkov	養老院がある	domov pro seniory

76	ユダヤ人に対して偏見 まる出し	jasná zaujatost vůči Židům	和らいだ雰囲気のエー モラスな作品	humorné dílo s uklidňující atmosférou
77	盆踊り	tanec <i>bonodori</i>	破格に多い仕草	nestandardně hodně gestikulace
78	久しぶりの会話	rozhovor po dlouhé době	弾まない	
79	あけっぴろげな人間	upřímný člověk	珍しい行動	nezvyklé chování
80	偶然	náhoda	できすぎている	nereálné
81	カタログギフト	dárek z katalogu	重い	těžký
82	多数の戦艦を保有する	vlastnit velké množství válečných lodí	大決心を要する	potřeba udělat velké rozhodnutí
83	十七歳	sedmnáct let	大人っぽい	chovat se dospěle
84	お前	ty	派手にやった	udělat okatě
85	沢山点が入った試合	zápas, ve kterém je získáno hodně bodů	3時間を切った	trval tři hodiny
86	わざわざやって来て撮 った	dát si práci přijet a vyfotit	景色が映ってない	krajina se nezobrazuje
87	女性	žena	背が高い	vysoká postava
88	工作船	výzvědná loď	遅い速度	pomalá rychlost
89	プロの窃盗犯	profesionální krádež	拙いやりかた	nešikovné provedení
90	十五人	padesát lidí	かなりの量の荷物	značné množství zavazadel
91	江戸っ子	obyvatel Eda	できそこなう	selhávat
92	誇大表現	expresivní výraz	可愛らしすぎる	příliš roztomilý
93	二十五才	dvacetiletý	落ち着きがない	být neklidný
94	先生	učitel	地味な	usedlý
95	一世	první generace	まだ若い	ještě mladý
96	女性	žena	大きな手	velká ruka
97	築七年	sedm let od výstavby	ひどすぎる痛み	příliš velká bolest
99	Aさん	pan A	声が高い	vysoký hlas
98	ファストフード	fast food	結構辛い	pořádně pálivý
100	ただのルームメイト	pouhý spolubydlíci	尽くし過ぎる	příliš se snažit

Wari ni

	<i>před partikulí</i>	<i>překlad</i>	<i>po partikuli</i>	<i>překlad</i>
1	色	barva	塩分がうすい	být málo slaný
2	天気	počasí	寒い	zima
3	値段	cena	悪くない	nebýt špatný
4	ひと口サイズ	velikost akorát do úst	濃厚な味わい	bohatá chuť
5	頭が重い	mít těžkou hlavu	しっかりしていない足 腰	nemít pevný postoj
6	見かけ	vzhled	悪くない印象	nedělat špatný dojem
7	高い所得水準	vysoký příjmový standard	豊かな生活	bohatý život
8	コンクリートの強度	síla betonu	重量が大きい	vážít hodně
9	手頃な値段	příznivá cena	良い車	dobré auto
10	症状がすごい	zjevné příznaky	健康なものをもつ	mít tuhý kořínek

11	手頃な値段	příznivá cena	アーティストの連載が多い	hodně po sobě jdoucích vystoupení umělců
12	箱	krabice	中身が少ない	obsahu je málo
13	家族のためとほざく	blábolit, že je to pro rodinu	あっさりと離婚	snadno se rozvést
14	いろんなことを言う	říkat různé věci	はっきりしない	nevyjasnit
15	財力のある豪商	vlivný obchodník	いい唐物道具を持たない	nemít kvalitní nádoby <i>karamono</i>
16	海に囲まれる	být obklopený mořem	魚を食べない	nejíst ryby
17	横に場所をとる	umístit na stranu	スペースの無駄遣い	plýtvání místem
18	旧ソ連軍人が多い	hodně vojáků je z bývalého SSSR	ラマダンを行う統率	vedení, které dodržuje ramadán
19	多くのユーザー	hodně uživatelů	焦点を絞り切れない	nebýt schopný zacílit
20	言い散らかす	rozšiřovat informaci	うまくいえていない	nebýt dobře řečeno
21	強がっている	vytahovat se	エッチが久しぶり	mít sex po dlouhé době
22	簡単	jednoduchý	かなりいける	být docela dobrý
23	小さい	malý	物音がかかなり響く	znít zřetelně
24	泣き方が激しい	ronit krokodýlí slzy	怪我していない	nebýt zraněný
25	望まない妊娠の頻度が高い	vysoká míra nechtěných početí	強い印象を受けない	nezískat silný dojem
26	一試合目	první den zápasu	ストレートが決まる	být rozhodnuto fastballem
27	投資額	investice	得られるプラスが大きい	velké výhody, které mohou být získány
28	間抜けた顔立ち	vypadat hloupě	理知的な輝きのある目	chytře zářící oči
29	有名	jméno	起源が明らかでない	původ není jasný
30	必死に努力する	horečně se snažit	業績低迷が続く	recese pokračuje
31	利益が少ない	nízký zisk	人件費がかかる	náklady na pracovní sílu
32	うやうやしく見せる	záměrně se chovat zdvořile	たいしたことない	neznamenat příliš mnoho
33	有名な食べ物	známé jídlo	親しんでいる人が少ない	lidí, kteří to znají, je málo
34	小柄	málá postava	豊かな胸	plné poprsí
35	田舎	venkov	予約数の多い作品	dílo s hodně výpůjčkami
36	島の者という名前	název "lidi z ostrova"	説明しない	nevysvětlovat
37	世話好き	člověk, který o někoho rád pečuje	世話してもらう	nechat se opečovávat
38	アットホームな	pohodlný	シックな	stylový
39	プライドが高い	být namyšlený	トンチンカンなことを言う	říkat hlouposti
40	年	věk	礼儀をわきまえる	znát dobré mravy
41	値段	cena	料理の豪華さ	nádhera pokrmu
42	顔見知り程度の友だちが多い	mít hodně přátel, které známe jen od vidění	じっくりくる友だちがない	nemít pravého přítele
43	秋風	podzimní vítr	暖かい	teplý
44	年齢	věk	ひどく若い	dětinský
45	教養がある	mít vychování	知らない	neznat

46	高い費用	vysoké náklady	治療の効果が安定する人が少ない	málo lidí se stabilními výsledky léčby
47	日経二百二十五が下げる	pokles Nikkei 225	高値の銘柄が目につく	všimnout si drahých obchodních značek
48	カッコつけている	předvádět se	大したことしていない	nedělat nic důležitého
49	値段が張る	cena se navýší	手を抜く	odbyt
50	高さが出る	výška stoupne	ランディングの角度が緩い	úhel při přistání je pozvolný
51	偽りの恋にあふれる都会	město hýřící lživou láskou	ロマンチックな	romantický
52	航空運賃	poplatek za leteckou dopravu	中身が良い	obsah je dobrý
53	株式投資のリターンが大きい	velký zisk z investice na burze	リスクが大きい	vysoké riziko
54	オッパイ	poprsí	乳首が大きい	velké bradavky
55	頭がいい	chytrý	予測することが下手	nebýt dobrý v předpovídání
56	初期投資が巨額	vysoká částka při počáteční investici	事業の収益性が低い	nízká ziskovost v podnikání
57	人が多い	mnoho lidí	回転が遅い	pomalé střídání
58	耳が大きい	velké uši	人の話を聞かない	neposlouchat, co říkají ostatní
59	秘密に寄せる	přiblížit se tajemství	登場しない	neukázat se
60	人数が少ない	malý počet lidí	十六名が参加	účast šestnácti lidí
61	おびただしい数	obrovské číslo	混乱がない	chaos
62	改革を力説する	zdůrazňovat revoluci	進んでいない	nepostupovat
63	プラモデルが好き	mít rád plastické modely	飛行機のプラモデルが嫌い	nesnášet plastické modely letadel
64	勝率	míra vítězství	儲かる確率が高い	šance na zisk je vysoká
65	熾烈な争い	nelítostný boj	入札数が少ない	málo sázek
66	滲みづらい	nerozmazávající se	化粧落としで簡単に落ちる	odličovačem se snadno smyje
67	露出がひどい	hodně odhalený	周囲の嫌悪感	odpor okolí
68	売上	výnos	在庫の過多	nadbytek ve skladu
69	口述筆記が短い	dělat zapisování krátce	飛躍がある	skoky v plynulosti
70	数多く手がかかる	dát hodně práce	インパクトが小さい	účinek je malý
71	投資が嵩む	investice se navrší	客が入らない	zákazníci nechodí
72	カーブが多い	hodně otáček	酔わない	neudělat se špatně
73	頑丈な	pevný	小ぎれい	upravený
74	鹿島という名前	název "jelínkový ostrov"	小さい	malý
75	魚体が大きい	tělo ryby je velké	小ぶりのサクしか取れない	nemoci nakrájet nic než jen menší kousky
76	壮大な望み	velké přání	薄弱な意思	slabá vůle
77	女の子らしく行く	jít jako holka	ハードなツーリング	"těžká turistika"
78	だらだらしている	lenožit	恋愛がたけている	vynikat v záležitostech lásky
79	食べごたえがある	být pevný na skus	手間がかからない	nepůsobit práci

80	学歴社会を論難する	kritizovat společnost meritokracie	有名大学の奢りによる飲酒	pít alkohol na účet slavných univerzit
81	じゃあねと言う	"tak zatím"	動きだそうとしない	nehýbat se
82	幹が太い	tlustý kmen	枝が細かい	úzká větev
83	簡単でない	není jednoduchý	業績の向上に結びつかない	nevést ke zvýšení výkonu
84	利便性が高い	vysoká úroveň občanské vybavenosti	飲食施設が少ない	málo restauračních zařízení
85	論理をどうこういう	hnidopišský	気がみじかい	netrpělivý
86	柔和な顔つき	jemný pohled	気づよいテキパキした手つき	rozhodné a rychlé ruce
87	言いたいことをちゃんとと言わない	neřít jasně, co chce	溜め込んでから文句を言う	stěžovat si, když už toho má dost
88	状況	situace	落ち着いた声	klidný hlas
89	甘ったるいことを言う	být sentimentální	悪化していく	zhoršit se
90	へトへトになる	být unavený	目指したものが手に入らない	nedosáhnout na věc, o kterou bylo usilováno
91	ダイレクトな操縦性	přímé řízení	リラックスしてクルージング	uvolněná výletní jízda
92	抵抗する	vzdorovat	手を振る	zamávat
93	年	rok	ふてぶてしい	nestydatý
94	物々しい捜査を受ける	podstoupit rozsáhlé vyšetřování	緊迫感がない	nemít pocit tlaku
95	自然寛解率が高い	míra přirozeného odeznění příznaků je vysoká	置換術の効果が劣る	efekt náhrady je nižší
96	リーズナブルな	za rozumnou cenu	ジューシーな味	šťavnatý
97	苦勞している	mít problémy	股ずれができるほど太っている	být tlustý
98	小さい脳みそ	malá mozková tkáň	ホルモンを出す部分が大きい	velká část produkující hormon
99	兄がいることを知る	zjistit, že má mladšího bratra	動揺しない	nebýt dojatý
100	わざと首を振る	vrtět hlavou	興味丸出しの目つき	pohled svědčící o zájmu

Dake atte

	<i>před partikulí</i>	česky	<i>po partikuli</i>	česky
1	祝日	svátek	いい客が入っている	přichází hodně zákazníků
2	触れ合い橋	most setkání	手を繋いでいるデザイン	design spojených rukou
3	ラスボス (ゲームキャラ)	Lasbos	なかなかの強さ	pořádná síla
4	宅配の営業車を扱う経験	zkušenost řídit služební auto zásilkové služby	ハンドルさばきが安定する	stabilní používání volantu
5	割高な	poměrně drahé	美味しい	chutný
6	「二月は逃げる」	"únor utíká"	早い	rychlý

7	元ホスト	bývalý hostitel	庶民と違う	lišit se od obyčejných občanů
8	無料	bez poplatku	いまいち	nic extra
9	涙が出てくる	ronit slzy	自分のため	pro sebe
10	なめらか	jemný	食感が良い	dobrá textura
11	「釈迦谷」	"Údolí Buddy"	風が心地いい	příjemný vítr
12	「地獄ラーメン」	"Pekelný rámen"	大量に発汗する	hodně se potit
13	得意な	šikovný	よく続く	pokračovat dobře
14	未成年が入れない	nezletilí nemohou vstoupit	大人な雰囲気漂う	dospělácká atmosféra
15	「淡」	slabý	丸みのある感じ	zaoblenost
16	Aキャラとかぶる	překrývat se s postavou A	いまいち	nedostačující
17	高い	vysoký	量がある	být mnoho
18	果汁四十四%使用	obsahovat 44% ovocné šťávy	味が濃い	výrazná chuť
19	特訓	intenzivní trénig	ゾクっとする	třást se
20	ファンタジー作品	fantastické dílo	先が気になる	mít zájem o další
21	年末	konec roku	車が多い	hodně aut
22	日曜日	neděle	カップルばかり	samé
23	贅を尽くさせ築き上げる	postavit luxusně	金箔瓦で輝いている	zářít zlatými taškami
24	ジャイアント	obr	大きい	velký
25	オマル二世のもとで重んじられる	respektovaný za vlády Umara II.	模範的なイスラムの信奉者	příkladný věřící islámu
26	カルロ・ポンティの製作	dílo Carla Ponti	ソフィア・ローレンが主演	Sophia Loren v hlavní roli
27	山と海にかこまれている	být obklopený horami a mořem	気分がリフレッシュ	zlepšit náladu
28	岩手県物産出店	obchod s místními produkty z Iwate	商品の多様性が見事	úctyhodná rozmanitost zboží
29	競争会社が多い	hodně soutěžících firem	安い	levný
30	ミス慶応	miss Keiō	美人	kráska
31	デニッシュ生地	listové těsto	サクッと軽い	křehký
32	無料相談	konzultace zdarma	具体的なアドバイスをもらえない	nedostat konkrétní radu
33	ジムリーダー	Gym Leader	メンツに変化はない	kamená tvář
34	「一律」	nejednota	出品物が同様	vystavený předmět je stejný
35	持ち運ぶ	nosit	非常に薄い	velmi tenký
36	マルチポジションのプレイヤーを集める	sbírat video přehrávače	心配ない	nemít starosti
37	「味ひとすじの永谷園」	"jedním douškem Nagatanien"	よいお味	dobrá chuť
38	有名	slavný	異国の感じ	dojem cizí země
39	一人で構築する	vybudovat sám	詳細な神話を作り上げる	vytvořit detailní mytologii
40	ボディがデカイ	obrovské tělo	スペースがある	mít prostor
41	アカデミー賞脚本賞ノミネート	kandidát na Oscara za scénář	良く出来てる	být dobře udělaný

42	本店	mateřský obchod	品揃えが豊富	mít velký výběr zboží
43	プレゼンのプロ	mistr prezentací	すんなり頭に入る	snadno si zapamatovat
44	黄色いエミネム	"žlutý Eminem"	風刺がうまい	umět být sarkastický
45	若い	mladý	回復が早い	rychle se zotavit
46	パイレーツ	piráti	海賊がテーマ	pirátské téma
47	甘口	sladká chuť	飲み口がとても良い	dobře se pít
48	お笑い芸人	profesionální bavič	発声がいい	dobře vyslovovat
49	天才手塚治虫様	genius Osamu Tezuka	バックボーンに含みを持つ	obsahovat skrytý význam
50	奥多摩三山の一つ	jedna hora z Okutamasanzan	堂々とした風格	monumentální vzhled
51	霊地を有する	posvátné místo	龍女の化身たる女神に執着を示す	náklonost k bohyni přeměněné do dračí ženy
52	慣れてる	zvyklý	手際がいい	zručný
53	兄弟	sourozenci	よく似ている	hodně podobný
54	スーパーリッチ	"super rich"	超濃厚な香り	velice silná vůně
55	日高山脈	pohoří Hidaka	大きくて立派	velký a luxusní
56	田舎	venkov	公私の区別がない	nebýt rozděleno na soukromé a veřejné
57	十勝間違いない	jistých deset vítězství	いい球を投げる	nadhazovat dobře
58	日本製	vyrobený v japonsku	よく効く	dobře fungovat
59	薬草の仕分けをする	třídít byliny	手先が器用	mít šikovné prsty
60	地元の子	místní dítě	遊ぶ術を心得ている	znát hry
61	選りすぐったAさん	A, který byl vybrán	楚々とした美少女	půvabná krásná dívka
62	自然美術館のまち	město - přírodní galerie	巨木が存在する	velké stromy
63	悪どい商戦を潜り抜ける	projít krutou obchodní válkou	気性が激しい	prudká povaha
64	アカデミアに来る	přijít na Akademii	バカじゃない	nebýt hloupý
65	二日寝る	spát dva dny	背中が軋む	záda skřípou
66	おばさんのいと子	babiččin mazlíček	きれい	hezký
67	神木とされる	božský strom	丈夫	silný
68	政治的中立を標榜する	obhajovat politickou neutralitu	複数の窓口を持つ	mít několik zadních vrátek
69	接客する	obsluhovat zákazníky	顔を知る	znát tváře
70	空いている	být prázdný	美味しくない	nebýt dobrý
71	山の達人	horal	山の烙印をごまかせない	nemoci smazat
72	知性の府	město inteligence	戦争に対する態度が冷静	chladný přístup vůči válce
73	馬乗り	ježdění na koni	武蔵鎧	třmeny z <i>Musaši</i>
74	熱心	zapálení	順調に育つ	
75	行政大学院	veřejnosprávní vysoká škola	政府から派遣された学生が多い	hodně studentů vyslaných vládou
76	業務用	obchodní	盛り沢山	hodně
77	三四郎	Sanširó	念を押している	zdůrazňovat
78	諳じるほど読みこなす	číst až si zapamatovat	早い反応	rychlá reakce
79	歴史的な町並み	historická čtvrť	光景に溶け込む	ztratit se ve scenerii

80	絵描き	malíř	いいところへ小屋を建てる	postavit si chatu na dobré místo
81	戦奉公の家筋に生れる	narodit se do rodiny válečných velitelů	戦を仕懸ける	začít válku
82	芸から発達する	vyvinout se z umění	宗教的源泉とつながる	mít spojení s náboženskými zdroji
83	優秀な教員	vynikající učitel	飲み込みが早い	rychle pochopit
84	ファッションを気にする	zajímat se o módu	おしゃれ	elegantní
85	日本でいう関西	coby japonský Kansai	味があっさり	jemná chuť
86	浪人上がりの手利き	dovednost zkušeného rónina	水も堪らぬ斬り下げる	setnout
87	手描き	rukopis	他で手に入らない	nejde získat jinde
88	いとこの間柄	příbuzenský vztah s bratrancem	大変似ている	velmi se podobat
89	腹心を自称する	nazývat se blízkým přítelem	魔力を持つ	mít kouzelnou moc
90	大軒さん	Pan Oonoki	現場からものごとを捉える	vnímat jen věci na místě
91	監督業が長い	práci režiséra vykonávat dlouho	理に叶う	dávat smysl
92	軍用車両	vojenské vozidlo	最低地上高が高い	nejnižší výška nad zemí je vysoká
93	原始的	primitivní	早いうちに発達する	rychle vyrůst
94	人目に付かない場所	místa, kam nevidí lidské oko	街頭デモが起こる	demonstrace se odehrávají v ulicích
95	刑事の言葉	slovo žalobce	説得力がある	mít přesvědčivost
96	霊能者になる可能性	možnost stát se médiem	本職の足許に及ばない	nesahat ani po kotníky specialistovi
97	4千メートル級の山	čtyř tisícovka	緊張する	být nervózní
98	ボランティアガイド	průvodce dobrovolník	鍛え方が違う	způsob výchovy se liší
99	観光地	turistická destinace	充実した旅行ができる	moci naplno si užít cestování
100	金を集める	střídat peníze	優秀な	vynikající

Dake ni

	<i>před partikulí</i>	<i>česky</i>	<i>po partikulí</i>	<i>česky</i>
1	原因が分かる	znát příčinu	防ぐ方法がない	nelze se vyhnout
2	大きい事故	velká nehoda	みんなが心配する	všichni se strachují
3	長いあいだ妊娠しない	dlouhou dobu nebýt těhotná	不思議な感じ	zvláštní pocit
4	ラインディフェンスでスペースを残す	nechat místo na obranu čáry	ラインコントロールに気を配る	zajímat se o kontrolu čáry
5	若い	mladý	あどけない仕種	nevinné chování
6	人気アルバムの後	po populárním CD	プレッシャーがかかる	být vystaven tlaku
7	男風呂	mužská koupel	名器クラブの陳列台	vitrína se slavnými nástroji
8	無駄口を叩かない	zbytečně nemluvit	籠の鳥	pták v kleci
9	新しい役所	nový úřad	気を使う	být pozorný
10	丹前風呂	přírodní lázeň	のうのうとした心地	

11	恥をかく	stydět se	気持ちが変わらない	pocity se nezmění
12	腹が据わっている	odvážný	心もとない	mít pochybnosti
13	有名人の運転手	slavný řidič	蔭口を耳に入れることがない	neslyšet drby
14	被害につながる	vést k újmě	軽視できない	nemoci přehlížet
15	ハイレベルな接戦が続く	pokračuje vyspělý boj na blízko	シリーズに影響を及ぼす	mít vliv na sérii
16	おもねる人	člověk, který lichotí	上下の役を定める	rozdlišovat vyšší a nižší postavení
17	真面目な人	pilný člověk	軽々しい態度に対する嫌悪感	odpor k lehkomyšlnému přístupu
18	フロリダ州立大学で学ぶ	studovat na floridské státní univerzitě	州のことを熟知する	vědět hodně o státě
19	不可欠なものとして決められる	být rozhodnuto jako nezbytná věc	実践が求められる	být požadováno provedení
20	経済の増加率が低下してきている	růst ekonomiky se zpomaluje	公共部門に効率性を要求する	požadovat výkonost veřejného sektoru
21	開けた際に目に付くアイテム	věc, která upoutá pohled po otevření	計り知れない存在感	nevyčíslitelnost
22	住民と議員が近い	blížkost obyvatel a poslanců	具体的な課題への応答	odpovědi na konkrétní záležitosti
23	黒白をはっきりさせたい	chtít jasně oddělit bílé od černého	中途半端な答えで納得しない	nespokojit se s polovičatou odpovědí
24	自負を持ち続ける社員が多い	hodně zaměstnanců, kteří zůstanou domyšliví	子会社化の衝撃が大きい	šok z podřízení společnosti
25	新しい科学技術	nová vědecká technologie	賛否が分かれる	názory jsou rozdělené
26	久しぶりのハーブ	bylinky po dlouhé době	強烈に効く	mít silný efekt
27	観光地	turistická destinace	英語がよく通じる	dobře se dorozumět anglicky
28	ラジオ	rádio	音にこだわる	dávat si záležet na zvuku
29	ファッションブランド	módní značka	トレンドを押さえたデザイン	trendy design
30	肉体美を見せられる	být ukázán tělesnou krásu	滑稽な想像図	vtipná představa
31	財政状況をよく知る	dobře se orientovat ve finanční situaci	情報担当課を置く	založit funkci vedoucího informací
32	未知の場所	neznámé místo	何か起こる可能性	pravděpodobnost, že se něco stane
33	相手にふりかかる災難	katastrofa, která se přihodila partnerovi	ひとごとではない	nebýt jen pár slov
34	取引と拘わってくる	mít souvislost s obchodem	先読みする	číst předem
35	帰る	vrátit se	気が抜ける	uvolnit se
36	参加が自主的	účast je dobrovolná	組織がもろい	organizace je křehká
37	十枚と一万は一つ	deset a deset tisíc je to samé	ショック	šok
38	高支持率	vysoká míra podpory	騒動で下げる	snížit se kvůli demonstraci

39	広告規制の現場にいる	být v místě regulace reklam	規制に気を配る	dávat na regulace pozor
40	土地が広い	mít rozlehlý pozemek	手入れが行き届かない	oprava nestačí
41	知識を示せる手段	způsob, jak dát najevo znalosti	自分を見せたい	chtít se ukázat
42	体力が必要な職場	pracoviště, kde je třeba fyzická síla	夜は疲れる	být večer unavený
43	アラン・ボーマルシェと直接話ができる	moci mluvit přímo s Alanem Beaumarchaisem	オールマイティの力を持つ	mít ohromnou moc
44	名人	slavný člověk	分かる	vědět
45	若い	mladý	正義感にあふれる	mít smysl pro spravedlnost
46	健脚自慢の人	člověk hrdý na svou zdatnost v chůzi	富士山の登山をする	vystoupat na horu Fudži
47	相手役がない	není role partnera	役づくりが大変	učení se roli je obtížné
48	サイドのディフェンダー	postranní obránce	センターでのプレーに不安が多い	obavy o hru uprostřed
49	首を長くして待つ	natáhnout krk a čekat	万歳を叫ぶ	křičet: "hurá!"
50	期待	očekávání	がっかり	zklamání
51	子供のうちから知っている	znát od doby, kdy byl dítě	吉法師時代の印象はついていない	nedělat dojem z doby, kdy si říkal Kippóši
52	楽しみ	těšit se	キャンセルが残念	být zklamaný kvůli zrušení
53	側につき従う	přitisknout se ke straně a postupovat	良く知る	dobře znát
54	早起きテニス	tenis časně zrána	寝る暇がない	nemít čas na spánek
55	中日ファン	fanoušek Čúniči	特別な事情	speciální situace
56	マツダのRX-7	Mazda RX-7	水温対策に力を入れる	soustředit se na hydrauliku
57	金持ち	bohatý člověk	せしめられる	vymámit
58	ラボで用事がある	mít práci v laboratoři	二人の間に割り込む	vklínit se mezi
59	シップ	loď	病院に行かない	nejít do nemocnice
60	後発の会社	nově vzniklá firma	最新のテクノロジーを応用する	užívat nejmodernější technologii
61	不需要期	období bez poptávky	勢いが無い	nebýt ve formě
62	未知の部分が多い	mít hodně věcí, které neznají	コーチの手腕にかかる	stát trenérovi sílu
63	気丈な母	silná matka	父の存在が偉大	existence otce je důležitá
64	遊女	lehká žena	体で応える	odpovědět tělem
65	恐怖心を克服する	překonat strach	恐怖心を抱いていない	nemít strach
66	別れて間もなくの事故	nehoda nedlouho po tom, co se rozešli	楽しい思い出だけを心に残していく	chovat v srdci jen zábavné vzpomínky
67	知る	vědět	ビックリする	být překvapený
68	条件の変更	změna podmínek	判断が対立する	posudek si protiřečí
69	唯一の距離のコース	dráha s unikátní délkou	ほかではデータが集まらない	jinde se data nenasbírají
70	目標達成に近い	dosažení cíle je na dosah	非常にがっかり	být velmi zklamán
71	実力が高い	být schopný	レギュラーがありえる	moci se stát stálým členem
72	難しいゲーム	ostrá hra	奥が深い	mít hloubku

73	千差万別	rozličný	同一の基準が不可能	nemožnost stejného standardu
74	フェラーリ	ferrari	熟練したテクニックのメンテナンスが期待される	očekávána je údržba osvědčenou technikou
75	東京から離れている	být vzdálen od Tokia	私財の入手に有利	výhodné pro získání soukromých fondů
76	出品物の大根	ředkev na export	根が大きい	mít velký kořen
77	気持ちがはっきりになる	vyjasnit si city	決心が早い	být rychle
78	特殊的地位	speciální postavení	大きく映し出す	promítnout se
79	近くの消防署員	hasič z blízkého okolí	巡査部長と顔なじみ	znát se se seržantem
80	大きな土地	velký pozemek	もとの名称にこだわらない	nelpět na původních názvech
81	丁寧な言葉遣い	zdvořilá mluva	ワンクッションおいたような感じ	jako kdyby se mezi položil polštářek
82	他のチームへの入団が認められない	přechod do jiného týmu není povolen	覚悟を決めた	udělat rozhodnutí
83	高級住宅地のマンション	bytový dům v luxusní residenční oblasti	瀟洒な三階建	stylový třípatrový dům
84	ギャングで有名な町	město proslavené gangy	危険なイメージ	nebezpečný dojem
85	親近感がない	nemít vztah	残念な気持ち	zklamání
86	十九打点と大暴れする	řádit s devatenácti doběhy	言葉に力を込める	dát důraz na slova
87	情報を握る	držet informace	恋は必然	láska je nevyhnutelná
88	精密機器	drobný přístroj	梱包が重要	důležité je zabalení
89	大哲学者	velký filosof	知を愛する	milovat vědění
90	正義の体系	organizace práva	世界に衝撃をあたえる	napadnout svět
91	仕事師	podnikatel	部下の掌握に不安がある	nebýt si jistý kontrolou podřízených
92	人並みの暮らし	průměrný život	貧しさが見に染みる	zvyknout si na chudost
93	政権与党の公式文書の中に盛られたもの	často se objevovat v záznamech vládnoucí politické strany	暗黙の圧力	nepřímý tlak
94	もみまん	momidži mandžů	おくゆかしい	uhlazený
95	高価な水筒	drahá termoska	保温性が高く作られている	technologie udržování tepla je dobře udělaná
96	絵師	malíř	真意がわかる	znát pravé intence
97	刃刺と刺水夫がいる	jsou tam harpunář a lodník	順調にいく	jít dobře
98	ニュースを扱う	zacházet se zprávami	スキャンダルの時の対処がカギ	klíčové je zacházení v době skandálu
99	特殊な用途	speciální účel	王侯貴族の誇り	hrdost aristokracie a královské rodiny
100	火炎瓶が普通	zápalné lahve jsou běžné	警察の大人としての対応	odpověď policie jako dospělá

To mo naru to

	<i>před partikulí</i>	česky	<i>Po partikulí</i>	česky
1	パリジェンヌ	Pařížan	ブラジャー以外を省略する	omezit se na podprsenku
2	十六歳	šestnáct let	縁談が起こる	konají se námluvy
3	プロ	profesionál	世界が厳しい	svět je krutý
4	中国が相手	Čína jako oponent	動こうとしない	neopovažovat se postupovat
5	日曜や休み	neděle nebo prázdniny	釣りに出かける	jít chytat ryby
6	週末	víkend	買い出し乗客が殺到する	záplava cestujících, kteří jedou nakupovat
7	年末	konec roku	キャロルが流れる光景	scenérie s koledami
8	昼寝や泊りの夜	zdřímnutí nebo v noci	気に入りの女性がしのんでくる	zjeví se oblíbená žena
9	中型動物	zvíře střední velikosti	キツネなどが棲んでいる	žijí lišky apod.
10	二十代	mezi dvaceti až třiceti lety	自分中心になる	stát se sebestředným
11	心の伝達	sdělování pocitů	男性にとって苦手な分野	oblast neoblíbená u mužů
12	日曜日	neděle	一家そろって出かける	vyrazit s rodinou
13	高学年	pátá, šestá třída na základní škole	五～六時間	5-6 hodin
14	昼	poledne	霜柱がぬかるみになる	z rampouchů je bláto
15	直系がキロメートルサイズ	kilometr velký průměr	そのままの速度で地上に到達	dopadnout na zemský povrch v té samé velikosti
16	三年生	žák třetího ročníku	頭が熱くなる	být zapálený
17	日曜日の夜	nedělní noc	人通りがない	žádní kolemjdoucí
18	大奥の幹部	nejvyšší patra vedení	裏事情に詳しくなる	mít přehled o situaci v zákulisí
19	位の高い奥女中	vysoce postavená dvorní dáma	多額の衣装代が支給される	dostávat vyplacen příspěvek na drahé oděvy
	五年・十年	pět, deset let	精神的に失敗する	duševně selhat
20	以前勤めていた人間	dřívější zaměstnanec	事件を忘れたい	chtít zapomenout na incident
21	自宅療養	domácí léčba	病名の察しがつく	dostat diagnózu
22	39度	39 stupňů	相当な寒気	docela chladno
23	早朝	časné ráno	霧が濃くたちこめる	mlha hustě halí
24	一流大学	vyhlášená univerzita	教授陣が豪華	zastoupení uznávaných profesorů
25	将軍の息子	šógunův syn	手つづきが大変	obtížné náležitosti
26	天下の建設の役員	funkcionář při budování státu	豪勢な個室に入れる	moci vstoupit do velkolepé místnosti

27	週末	víkend	日帰りハイキングが目立つ	být známý jednodenní pěší turistikou
28	日曜の学校	nedělní škola	賑やかな歓声	výskot
29	大衆量販誌の発売日	začátek prodeje	小売書店同士の争い	rozbroje maloobchodníků
30	大学の3・4年	třetí, čtvrtý ročník na vysoké škole	勉強するに良い時	dobry čas na učení
31				
32	戦略	válečná strategie	五十の老練な武将に変貌する	proměnit se v patnáct zkušených vojevůdců
33	パリの三月の夜	březnová noc v Paříži	真冬	v půli zimy
34	5月	květen	バッハフェスティバル	Bachův festival
35	生後9カ月	devět měsíců po narození	大方成犬の大きさに成長する	vyrůst do velikosti dospělého psa
36	天才	génius	理解者がいない	není člověk, který by rozuměl
37	ある年	nějaký věk	年を取ったような感じ	pocit zestárnutí
38	九歳	devět let	性への興味がわく	zájem o pohlaví
39	戦国時代	období válčících knížectví	独占が進む	pokračuje monopolizace
40	長大な河川	velmi dlouhá řeka	数十の名がつく	mít několik jmen
41	大きな手	velká ruka	相当な叩く音	bouchnutí
42	すべてを網羅している事典	slovník, který pokrývá všechno	分厚い	tlustý
43	相穴熊	tah zvaný só <i>anaguma</i> (šógi)	攻め合いの速度計算が難しい	vypočítat rychlost vzájemného útoku je obtížné
44	八時	osm hodin	店が閉められる	obchody jsou zavřeny
45	日曜の朝	nedělní ráno	太極拳をする	dělat tai či
46	四十五歳	patnáct let	頭が固くなる	stát se tvrdohlavým
47	五十代	po padesátém roce	心臓病で倒れる	podlehnout srdeční chorobě
48	経験を積んだ気功師	zkušený mistr čchi-kungu	酸素消費量が少なくなる	sníží se spotřeba kyslíku
49	金剛丸規模の船	loď velikosti Kongómaru	直接接岸できない	nemoci přímo ke břehu
50	二度目	podruhé	はっきりわかる	mít jasno
51				
52	ドラマ十三回分	13 epizod seriálu	DVD 6枚が必要	potřeba šesti DVD
53	最後の夜	poslední noc	落ち着いて眠れない	nemoci klidně spát
54	週末前	před víkendem	三十人の客が並ぶ	třicet zákazníků čeká ve frontě
55	戦後	po válce	封建的の一言で片づける	uklidit pod slovo "feudální"
56	高校生	student vyšší střední školy	親は口出しできなくなる	rodiče již nemohou zasahovat

57	行事	událost	百人分くらいの料理を作る	uvařit jídlo asi pro sto lidí
58	夜道	cesta v noci	トマスの足で無理	Thomasovi nohy už nemohou
59	暑い日	horký den	足の裏が焦げつく	chodidla nohou se spálí
60	八十代	přes osmdesát let	グレープフルーツを連想する感触	pocit jako když se dotkneme grepu
61	山頂部	vrchol hory	強風で萎縮している	zvětrávat pod silným větrem
62	鴻池	Kónoike	豪勢	přepychový
63	倍賞さんクラス	úroveň Baišó	ギャラが発生する	dostat honorář "gjara"
64	画面外	mimo obrazovku	面倒	být na obtíž
65	パートさん	brigádník	加入しない	nestat se členem
66	取引先	obchodní partner	断りにくい	obtížné odmítnout
67	大企業	velký podnik	正社員は難しい	stát se stálým zaměstnancem je obtížné
68	現在	přítomnost	地球に厳しい	Země je krutá
69	パート	brigáda	受けてくれない	nebýt přijat
70	3人目	třetí	行かない	nejde
71	兄弟のいる家庭	domácnost, kde jsou sourozenci	教育費が高い	školné je vysoké
72	二歳半	dva a půl roku	色々考える	přemýšlet
73	初めての出産	první porod	不安と疲労でいっぱい	mít starosti a být unavený
74	兄弟が十一人	jedenáct sourozenců	多すぎる	být moc
75	二人目	druhé	外で授乳する	kojit venku
76	2週間	dva týdny	気が遠くなりそうです	vypadat na omdlení
77	3時間我慢する	vydržet tři hodiny	かなりのストレス	značný stres
78	オリンピックの会期	během Olympijských her	若い人たちの盛り上がり	nadšení mladých lidí
	三度目	potřetí	常連客の余裕が身につく	zapamatovat si časy stálých zákazníků
79	ヨーロッパの中古車	použité auto z Evropy	輸送費がかかる	výdaje za transport
80	千九百七十三年	rok 1973	T・レックスの人气が沈静化しはじめる	obliba T. Rexe začne klesat
81	ブラックカード	"černá karta"	VIP待遇	VIP zacházení
82	祭り	slavnost	羽目を外す	roz dovádět se
83	直木賞作家	laureát Naokiho ceny	忙しい	zanepřázdněný
84	週末	víkend	家族連れで賑わう	rušno od přicházejících rodin
85	中学	střední škola	無視	ignorovat
86	新製品	nový produkt	気になる	získat zájem
87	日曜日	neděle	駐車場の激しい状況	kritická situace na parkovišti

88	3月	březen	二桁を切ることが少ない	málo čísel, která jsou více než dvou místná
89	2年生	druhák	宿題がそこそこ	přiměřeně domácích úkolů
90	コレクター	sběratel	背に腹は替えられないと買う	koupit i za cenu oběti
91	ゴールデンウィーク	Zlatý týden	サンデードライバーが走る	jezdí "nedělní" řidiči
92	半年	půl roku	短かいと感じる	působit jako krátká doba
93	週末	víkend	美しい風景を切り取るべく奮戦する	zápasit o krásnější pohled
94	高校	vyšší střední škola	運動会とは言わない	neříká se "undóka" [sportovní den]
95	中学校	nižší střední škola	来なくていい	nemuset chodit
96	二十周年	rovných dvacet let	ブレがない	bez chyby
97	三十万枚	tři sta tisíc bankovek	コインが増える	nárůst počtu mincí
98	餌自販機	automat na krmení	雨ざらしから出世する	překonat nepřízeň počasí
99	4日目	čtvrtý den	混雑する	být zahlceno
100	9歳	devět let	親の届かないところの生活が多くなる	nárůst situací, kam nevidí rodiče